

**Susura fee atahori
Ibrani
mana fe'e na ramahere Yesus
Kristus
ma lao hela bei-ba'i nara agaman**

Lamatua' Yesus natud'u Aman Lamatualain manaselin neu nggita

¹ Dalahulun, Lamatualain denu mana ola-ola nara ola-ola' ro hita bei-ba'i atahori Ibrani nara.* Ana pake dala' mata'-mata' de ola' lao hetar no se.[†] ² Te ia na, Ana haitua Anan, fo ola' mata' no nggita.

Mia fefeun, Lamatualain pili nala Anan ia ena,
fo parenda na'ab'ue no Eni.

Lele' Ana na'ad'ad'ad'i' lalai no raefaf'o', no basa isi oen,

Anan ia o na'ad'ad'ad'i' no E boe.

³ Lamatua' Anan ia, natud'u Aman Lamatua'
manaselin,

ona' relo a rondan naronda mia tiro-ao.

Huu Mata aon ona' Aman.

Mia Hara-lii manaselin,

* **1:1** a: Nara Ibrani ia, bangsa Yahudi nara laen na. Atahori Yahudi mana ramahere neu Yesus Kristus, atahori ra ro'e se rae, "atahori Sarani' Ibrani", huu sira fea ro sira toronoo Yahudi nara fo mana fe'e to'u rahere' agama Yahudi atoran mbaran. † **1:1** b: Lamatualain nafad'e hehelu-fufuli nara, nendi' dala' mata'-mata'. Conto ona': Ana nafad'e Abraham nendi' hehelu-fufuli', neu Musa nendi' hohoro-lalane agama, mbali Daud nendi' sosod'a kokoa-kikio' neu Yeremia nendi' nekendandaa'.

Ana nalalao basa mana sia lalai no raefafo'.
 Ana o natud'u dala',
     fo fee ambon neu atahori sala-kilu nara,
     fo ara dad'i meumare'.
 Basa de Ana bali' sorga neu,
     fo endo' sia Lamatualain bob'oa onan,
     sia mamana nene fee-had'at manaseli'.

*Lamatualain Anan manaseli', lena' ate mana
sia sorga*

⁴ Lamatualain ate nara mana sia sorga mema'
 manaseli'. Te Anan manaseli' lena' basa se.
 Lamatualain panggat na, monaen seli. Ana fee
 panggat Na neu Anan ena. Naa de Anan, lena'
 basa ate nara mana sia sorga.

⁵ Lamatualain ola' nita no Anan nae,
 "Fai' ia, Au so'u Nggo to'u parenda'."[☆]

Lamatualain o ola' nae,
 "Au ia, Eni Aman.

Ma, Eni ia, Au Ana ngga."[☆]

Lamatualain ola' mema' ta'o naa so'al Anan, te
 Ana nda ola' nita ta'o naa so'al ate nara mana sia
 sorga sa.

⁶ Lele' Lamatualain haitua Anan manaseli' naa
 nema, Ana o parenda ate nara sia sorga nae,
 "Wee! Ate ra e!

Hei musi mii fee had'a-hormat,
     ma sende' be'utee neu Ana ngga d'e!"[☆]

⁷ Lamatualain o ola' so'al ate nara sia sorga
 nae,
 "Au tao ate nggara sia sorga,
     dad'i ona' anin.
 Au tao ate nggara,

[☆] **1:5** Sosod'at Koa-kio' ra 2:7   [☆] **1:5** 2 Samuel 7:14; 1 Isra'el
 no Yahuda Dud'uin 17:13   [☆] **1:6** Dui Selu' Dala Masod'a 32:43;
 Lukas 2:13-14

dad'i ona' ai.[☆]

Lamatualain ola' naloe ate ra ona' anin ma ai,
huu sira, aka' Eni ded'enu nara.

⁸ Te Ana ola' laen fai no Anan nae,
"Ho ia, Lamatualain.

Dei fo Ho endo' sia kadera parenda' losa doo
na neu

Dei fo Ho to'u koasa fo parenda' no rala
ndoos.

⁹ Ralam namaho'o mete atahori mana na-
sod'a ndoos

Te Ralam susa mete atahori mana nasod'a
tao leli.

Naa de Ralam namaho'o,
de Au mbo'a mina neu langgam,
fo so'u nggo d'adi mane' lena' laen ra."[☆]

¹⁰ Lamatualain o ola' neu Anan nae,
"Ana ngge!

Ho ia, Malangga mana to'u parenda' eni' a
ma'ahulun.

Ho, mana denu fo lalai dad'i.

Ho ia, mana parenda fo raefafa' d'adi.

¹¹⁻¹² Dei fo lalai no raefafa' sambu-lalo hendi se.
Dei fo lalai no raefafa' mopo hendi se.

Te Ho musod'a mukundoo.

Dei fo Ho piru hendi lalai no raefafa',
ona' atahori piru hendi bua-ba'u side' ra.

Dei fo ho nggati lalai no raefafa',
ona' atahori nggati bua-ba'u feu'.

Te ho nda ta'o naa sa.

Huu Musod'a losa d'oo-ndu'u-d'oon neu."[☆]

¹³ Lamatualain o ola' neu Anan nae,
"Ana Ngge!

[☆] **1:7** Sosod'at Koa-kio' ra 104:4   [☆] **1:9** Sosod'at Koa-kio' ra
45:7-8   [☆] **1:11-12** Sosod'at Koa-kio' ra 102:26-28

Uma endo' sia ia, sia mamana nene fee had'a-hormat a,
sia Au bob'oa ona ngga.

Dei fo Au tao musu mara,
Losa ara be'utee neu nggo." Lamatualain ola' mema' ta'o naa so'al Anan, te Ana nda ola' ta'o naa so'al ate nara sia sorga sa. [✳]

¹⁴ Ate nara mema' pantin boe. Huu Ana denuse, fo reu tao mata' neu basa atahori nara, fo dei fo Ana fee se masoi-masod'a' mia sala-kilu nara. Te mae ta'o naa o, Lamatualain Anan, fe'e lena' basa se.

2

Afi' nggari hendi Lamatua' dud'ui masoi-masod'a manaselin

¹ Huu naa, hita musi to'u tahere' saa fo hita rena so'al Lamatualain Anan ena, fo ata afi' lili'i ma lao hela E. ² Fe'esa'an, Lamatua' pake ate nara mia sorga, fo rafad'e hehelu-fufuli' neu bei-ba'i Isra'el tara mia lenu loa'. Te ara ralena-langga parendan, naa de ara simbo huhuku-dod'oki'. ³ Te Hara-lii Malole' so'al masoi-masod'a' mema' malole' teb'e-teb'e'. Te mete ma hita tae Hara-Lii Malole' so'al Yesus nda ma sosoaa-ndandaa' sa, fo nda simbo sa na ta'o bee fo hita bisa keke mia huhuku-dod'oki manaseli' a fo hambu masoi-masod'a? Hoko'! Hita nda bisa hambu masoi-masod'a' mete ma hita nda simbo Hara-Lii Malole' a sa. Lamatua Yesus nafad'e Hara-Lii Malole' neu Mana Tungga nara. Basa de sira mana rita ma rena so'al Yesus rafad'e neu nggita, naa de tamahere. ⁴ Huu Lamatualain o fee koasa fo ara tao manadad'i'

[✳] **1:13** Sosod'at Koa-kio' ra 110:1

mata'-mata'. Ana na'onda' Dula-dalen neu se, fo ara tao manadad'i laen ra, tungga hihii-nanaun. Huu basa naa ra, naa de tahine tae, mema' d'ala masoi-masod'a' naa, teb'e.

Ta'o bee de Lamatualain Anan naloē aon dad'i atahori?

⁵ Au ola' so'al raefafu' mana nae nema' a. Te Lamatualain nda nafad'e nita ate mana sia sorga nara sa nae, dei fo sira mana mete-se'u raefafu' ia. Huu dei fo atahori mana mete-se'u.
⁶ Sia Lamatualain Susura Meumaren, Ba'i Daud natane nita so'al atahori felin nae,
 "Lamatualain!"

Ta'o bee de Lamatua' taomata' neu atahori?
 Ta'o bee de Lamatua' sue se?

Te sira aka' atahori' a!
⁷ Ma Lamatua' fee se koasa,
 de ara dad'i ona' ate mana sia sorga.
 Lamatua' o fee had'a-hormat neu se,
 ma so'u se,

⁸ de ara parenda basa saa fo Lamatua'
 tao' ra ena."[◊]

Dad'i tungga ba'i Daud susuran, Lamatualain tao atahori dad'i malangga, fo ara mete-se'u basa saa fo tao nala' ra. Tao-tao te nda fe'e tahine titi atahori esa fo mana parenda basa-b'asa' e ta'o naa sa.

⁹ Huu hambu Esa bisa parenda nala' basa-b'asa' e. Eni, naeni Yesus. Ana nema leo losa' a sia raefafu', fo dad'i atahori mana lemba doid'oso' losa mate. Ana mate ona' naa, fo natud'u Lamatualain rala malolen neu atahori. Basa naa ma, Lamatualain koa E ma so'u nanaru E, fo parenda basa saa fo Lamatualain tao nala'

[◊] 2:8 Sosod'at Koa-kio' ra 8:5-7

ra. **10** Dad'i nandaa Lamatualain fee Yesus lemba doid'oso', naa fo Yesus soi d'ala masod'a' fee atahori. Huu Lamatualain nau fo atahori hetar rasod'a ra'ab'ue ro E sia sorga boe. Te Lamatualain mana tao basa-b'asa' e. Ma basa mana masod'a' ra, sia huu Eni.

11 Dei fo Lamatualain simbo no malole' atahori fo Yesus tao nameu' ra, fo ara dad'i Lamatua' ana nara. Lamatualain naa, Yesus Aman. No ta'o naa, Yesus no se Ama esa. Naa de Yesus nda mae no'e se nae,

"Hei ia, Au toronoo heheli nggara."

12 Huu Yesus nafad'e Aman ena nae,
"Au ae ufad'e toronoo ngara,
so'al Ama' malolen!
Au ae sod'a koa-kio sia talad'a nara,
so'al Ama' manaselin!"[☆]

13 Yesus o ola' nakandoo nae,
"Au umuhere ukundoo neu Lamatualain."

Basa de Yesus ola' fai nae,
"Mete d'ei! Au sia ia sie,
u'ub'ue o Lamatualain ana nara,
fo Ana fee neu Au ena, fo Au mete se'u
se."[☆]

14 Huu Lamatualain ana nara naa, atahori biasa boe, naeni de Yesus musi dad'i atahori ona' se. Huu Ana musi dad'i atahori dei, dei fo Ana fe'e bisa mate ena. Tungga Eni mamaten naa, dei fo Ana bisa neu rambas koasa mia nitu ra malanggan. Te malangga de'ulaka' naa, mana to'u koasa fo mete-se'u neu d'ala-d'ala mana nenefutu-pa'a' no mamates a. **15** Ana o tao atahori ramatau mamates rakandoo' a, losa ara tungga hihii-nanaun, ona' ate boe. Te ia na, Yesus

[☆] **2:12** Sosod'at Koa-kio' ra 22:23   [☆] **2:13** Yesaya 8:17, 18

bisa mbo'i' atahori mia nemetaus nara ena. ¹⁶ Huu relo-relo ena, Yesus nda nema fo tulu-fali Lamatua' aten mana sia sorga sa. Te nema fo tulu-fali nggita, naeni ba'i Abraham tititi-nonosi nara ia. ¹⁷ Huu naa, Yesus dad'i ona' hita, mana dad'i Eni toronoo nara ena. No ta'o naa, Ana dad'i hita malangga agaman mana sia ata', fo tulu-fali hita tungga Lamatualain hihii-nanaun. Ana natud'u rala susuen neu nggita. Ana ola' saa, na, Ana tao tungga. Fai dalahulun, hita bei-ba'i nara ro'e malangga agama ra malangga monaen tao tutunu-hohotu', fo Lamatua' fee ambon neu sala-singgo nara. Ale' ia, Yesus mesa' ne dad'i tutunu-hohotu' fo Lamatualain fee ambon neu sala-kilu tara. ¹⁸ Lele' Yesus nasod'a mia raefaf'o' ia, Ana doid'oso naen seli. Hambu ruma kokoe E, fo Ana tao sala'. Ona' naa o, Ana nda tungga sa. Huu naa, mete ma hambu ruma kokoe-nanasi' nggita fo tao sala', na, Yesus bisa tulun nggita fo ata nda tud'a sa.

3

Lamatualain Anan manaseli' lena' ba'i Musa

¹ Dad'i ta'o ia, toronoo nggare! Lamatualain pili nala hei ena, ma cap nggi atahori rala meumare', fo dei fo misod'a mi'ib'ue mo E sia sorga. Huu naa, hei musi du'a lutu'-lelo' so'al Yesus naa. Huu hita tataa ena tae, Eni, Lamatualain Ded'enun, ma Eni o hita malangga agama monaen mana sia ata'. ² Lele' Lamatualain denu Yesus, Yesus tao tungga basa Lamatua' hihii-nanaun. No ta'o naa, Ana dad'i ona' ba'i Musa. Huu ba'i Musa o tao tungga Lamatualain hihii-nanaun, lele' ana mete-se'u hita bei-ba'i nara

mia fai dalahulu' a.^{✉ 3} Mae ona' naa o, Yesus manaseli' lena' ba'i Musa. Huu Yesus naa, ona' malangga ume-loo. Ma matetun, malangga ume-loo a manaseli' lena' atahori ded'enu' mana sia ume naa rala. ⁴ Atahori esa-esa' nafefela ume-loon. Te Lamatualain nafefela basa-b'asa' e. ⁵ Dad'i ba'i Musa tao tungga Lamatualain hihii-nanaun, lele' ana dad'i ded'enu' sia Lamatua' ume isin. Huu lele' naa, Ana nafad'e mema' saa fo Lamatualain nae tao. ⁶ Yesus o tao tungga Lamatualain hihii-nanaun, te Eni nda atahori ded'enu' ona' ba'i Musa sa. Huu Eni ia, Kristus, Lamatualain Anan fo Ana pili nala mema' mia dalahulun, fo nae haitua raefafa' nema. Kristus mete-se'u nahine teb'e-teb'e' Aman ume isi nara. Dad'i mete ma hita to'u tahere' nemehere tara, ma tamahena takandoo neu Kristus, hita o bisa dad'i Eni ume isin boe.

Afi' misid'ea hela nemehere mara ona' bei-ba'i mara, huu ara nda bisa maso' hahae ao nara sia rae fo Lamatualain helu-fuli' naa

⁷ Huu naa, hei musi pasa ndiki mara fo rena malolole saa fo Lamatualain Dula-dale Meumaren ola' ena nae,

"Fai' ia, mete ma hei rena Lamatualain o'olan,

⁸ Ama afi' langga fatu,
    ona' atahori naa ra,
    mana lao' reu-remma losa too haa nulu sia
        lenu loa'.

Huu ara nda nau taoafi' neu ba'i Musa sa,

    losa Lamatualain nae' a

        nda na'atataa' no se sa ena.

⁹⁻¹⁰ Du'a neu' ena!

Too haa nulu Au tao manadad'i' mata'-mata'

sia mata nara!
 Te ara aka' sob'a Au rakandoo' a.
 Naa de Au o umunasa se ae,
 'Hei ia ra, talalu!
 Huu hei misid'ea hela Au d'ala ngga,
 de tungga' a d'ala mana sala mara!'
11 Au nda u'utataa' mete hei de'ulaka mara
 ona' naa sa ena.
 Naeni de Au sumba-ndoon nggi ae,
 'Hei nda bole misi' rala mi sa, fo hahae
 ao mara mi'ib'ue mo Au.' "☆
12 Dad'i toronoo nggara e! Besa-b'esa fo afi'
 losa hambu mia hei mana tao de'ulaka', losa nda
 namahere sa ena, boe ma misid'ea hela Lamatu-
 alain mana nasod'a nakandoo' a. **13** Malole lena',
 tungga fai hei esa tao manggatee esa rala nara.
 Esa afi' nahati esa fai! Huu hei nene peko-leleko'
 no' a mud'a' fo tao sala', losa hei dad'i langga
 fatu, ma nda taoafi' neu Lamatualain sa. **14** Hita
 o bisa ei' esa to Yesus Kristus, sad'i hita tamahena
 takandoo neu E, ona' lele' hita fe'e na tamahere
 neu E.
15 Te Lamatua' Dula-dale Meumaren o ola' ta'o
 naa nae,
 "Fai' ia, mete ma ama rena Lamatualain o'olan,
 ama afi' langga fatu, ona' atahori naa ra,
 mana lao' reu-rema losa too haa nulu sia
 lenu loa',
 huu ara lab'an Musa."☆
16 De ia na au ae utane ta'o ia: atahori
 mana rena ba'i Musa, boe ma rasad'ea hela e,
 naa ra seka? Seka fai, sira hita bei-ba'i nara
 fo Musa mesa' ne no se lao hela rae Masir.
 Ara rita manad'ad'i' mata'-mata' te fe'e langga

☆ **3:11** Sosod'at Koa-kio' ra 95:7-11   ☆ **3:15** Sosod'at Koa-kio'
 ra 95:7-8

fatu. ¹⁷ Boe ma, atahori mana tao Lamatualain namanasa losa too haa nulu na, seka? Se fai, mete ma nda hita bei-ba'i tara sa. Huu masod'a nara raseli-sala' sia lenu-loa', losa ara mate, de ne'oi se sia naa. ¹⁸ Boe ma, atahori mana hambu sumba-ndoон mia Lamatualain losa nda bole maso' risi' rae naa sa, fo hahae ao nara ro E, naa ra seka? Se fai, mete ma nda hita bei-ba'i tara sa. Huu ara nda nau rena Lamatualain sa."¹⁹ ¹⁹ Dad'i ndaa ena, to! Hita bei-ba'i nara nda losa rae naa sa, fo hahae ao nara ro Lamatualain, huu ara nda ramahere neu E sa.

4

Mete ma tamahere neu Yesus Kristus, hita bisa tasod'a no d'ame to Lamatualain, ona' ata hahae ao tara to E

¹ De ia naa hita musi dud'u'a naru', huu Lamatua fe'e helu nae, Eni atahori nara bisa hahae ao nara ro E. Dad'i afi' losa hambu rumia hei nda simbo saa fo Lamatualain helu-fuli' naa sa. ² Huu hita rena hara-lii malole' a ena, ona' bei-ba'i tara rena' a boe. Te huu ara nda ramahere hara-lii' naa sa, de nda hambu saa-saa sa boe. ³ Huu mete ma tamahere, hita bisa hahae ao tara ta'ab'ue to Lamatualain. Huu fe'esa'an, Ana helu ta'o naa neu bei-ba'i tara, te basa ma Ana namanasa se nae,

"Au nda u'utataa' mete hei de'ulaka' mara ona'
naa sa ena.

Naa de Au sumba-ndoон nggi ae,
'Hei nda bole rala mi sa,
fo hahae ao mara mo Au.'

Dad'i hita bub'ulu' tae, lele' Lamatua' tao lalai no raeafa', Ana tao mema' fo atahori nara bisa

---

¹⁸ 3:18 Reken 14:1-35

hahae ao nara, fo rasod'a ra'ab'ue ro E.^{☆ 4} Sia dud'uit so'al Lamatualain tao lalai no raefafa', nenesura' so'al Lamatualain hahae aon nae,
"Lamatua' ue-tao nala basa' e,

boe ma mbila' neu ma, nandaa no fai ka hitun,

Ana hahae aon."[☆]

⁵ Sia tatad'a' laen fai, Lamatualain ola' no bei-ba'i tara nae,

"Hei nda bole rala mi sa,

fo hahae ao mara mo Au."[☆]

⁶ Dad'i Lamatualain nau fo atahori nara hahae ao nara fo rasod'a ra'ab'ue ro E. Te bei-ba'i tara mana rena ra'ahulu' hara-lili malole' naa, ara nda bisa maso' rala reu sa, huu ara nda tao tungga Lamatua' hihii-nanaun sa. ⁷ Te dod'oo ma, Lamatua' pili fai laen, fo atahorin bisa maso' rala reu hahae ao nara ro E. Ana pake ba'i Daud fo ola' nae,

"Fai' ia, mete ma hei rena Lamatualain o'olan, afi' tao rala mara manggatee ona' fatu,

te rena malolole leo."[☆]

⁸ Lele' ba'i Daud ola' nae, "Fai' ia", ana nda dud'u fai' fo lele' Yosua no bei-ba'i' ra ro umbuana nara reu risi' Kana'an. Huu lele' ba'i Daud ola' na'o naa, basa se mate doo' ena.^{☆ 9} Huu naa, hita bub'ulu' tae, Lamatua' pili fai laen, fo atahori nara hahae ao nara, fo rasod'a ra'ab'ue ro E. ¹⁰ Ma atahori mana rala neu hahae aon no Lamatualain, ana hahae mia ue-tataon ena, ona' Lamatua' hahae aon mia ue-tataon nandaa no fai kahitun, lele' Ana tao basa raefafa' ia.[☆]

^{☆ 4:3} Sosod'at Koa-kio' ra 95:11   ^{☆ 4:4} Dud'uit Fefe'u' a 2:2

^{☆ 4:5} Sosod'at Koa-kio' ra 95:11   ^{☆ 4:7} Sosod'at Koa-kio' ra 95:7-8   ^{☆ 4:8} Dui Selu' Dala Masod'a 31:7; Yosua 22:4   ^{☆ 4:10} Dud'uit Fefe'u' a 2:2

11 Dad'i mihehere fo ama bisa maso' hahae ao mara fo misod'a mi'ib'ue mo Lamatualain. Afi' losa ruma nda hambu rala reu sa, huu nda nau rena Lamatua' Hara-liin sa, ona' bei-ba'i tara.

12 Huu Lamatualain Ded'ea-o'ola' nara ratud'u d'ala masod'a ndoo-tetu' a. Ara ra'ena koasa fo maso' risi' rala tara, fo timba-tai dud'u'a tara ma basa hihii-nanau tara. Huu ded'ea-o'ola' naa ra mema' tandem' lena' felas fo mana hina ao-sisi' fo uta ua-kakalu', seseri rui' ra, fo tao natangga basa se. **13** Sia lalai no raefaf'o', nda hambu saa ne'efuni' sia Lamatualain matan sa, Huu Ana nita basa' e meu-meu. Boe ma dei fo hita teu tandaa to E, fo tataa basa tatao-nono'i tara neu E.

Yesus dad'i Malangga Agama monae' mana sia ata' lena' fo manasel'i' lena' malangga agama mbaraa' ra

14 Hita musi to'u tahere' nemehere tara, huu Lamatualain Anan, Yesus, dad'i hita malangga agama monaen mana sia ata' lena'. Huu Ana sia Lamatualain matan sia sorga ena, fo nasala'e nggita. **15** Ana bisa nasala'e nggita no malole', huu Ana nahine nae, hita ia, atahori. Mete ma hambu ruma kokoe-nanasi' fo tao sala', na, hita tud'a neu' ena. Yesus o hambu sosob'a' ona' hita boe, te Ana nda tud'a nita sa. **16** Huu naa, ima fo tambarani deka-deka to Lamatualain sia kad'era parendan. Huu Eni, ralan malole'. Dad'i mete ma ata hule-o'e Neu E, na, dei fo Ana bisa natud'u susuen fo losa fain na tulu-fali nggita.

5

1 Atahori fo ara so'u rala dad'i malangga agama monae' mana sia ata' lena', eni ue-tataon

musi tulu-fali atahori fo ra'ab'ue ro Lamatualain. Eni musi simbo fefee nara no banda tutunu-hohotu nara, fo fee neu Lamatua'. Eni musi fee banda tutunu-hohotu' fo Lamatualain fee ambon neu atahori sala-kilu nara. ² Mete ma hambu atahori nda rahine d'ala masod'a ndoo-tetu' a sa, do atahori lao hela dala' naa ena, na, malangga agama nda tao na'asususa' se sa. Ralan malole' no se, huu eni o atahori mana tud'a no mud'a' ona' se boe. ³ Huu eni atahori mana tud'a' ona' se boe, naeni de malangga agama naa o musi fee banda tutunu-hohotu' fo Lamatua' fee ambon neu sala nara.⁴ ⁴ Atahori nda bole so'u-so'u' aon dad'i malangga agama monae' mana sia ata' lena'. Huu aka' Lamatualain na'ena hak fo pili atahori ona' naa, ona' lele ulu' a Ana so'u Musa a'an Harun.⁵

⁵ Kristus o, ona' naa boe. Ana nda so'u Aon fo dad'i malangga agama monae' mana sia ata' lena'. Huu lele ulu' a, Lamatualain mana so'u E nae,

"Ho ia, Au Ana ngga,

Fai' ia, Au so'u Nggo fo to'u parenda'."⁶

⁶ Sia tatad'a' laen sia Lamatua' Susura Meumaren, Ana o ola' nae,

"Ho dad'i malangga agama mata' esa mo Melkisedek lele ulu' naa,
te Ho dad'i malangga agama losa doo ndu'u-d'oon neu."⁷

⁷ Lele' Yesus masod'an nae' a nate'e sia raeafafo' ia, Ana hule-o'e nda naloe' sa ma nggae nahere', no'e tulun Lamatualain fo fee beb'e'i-bar'a'ai' neu E. Huu Ana bub'ulu' nae, Lamatua' koasan,

---

^{5:3} Malangga Agama ra Atoran na 9:7   ^{5:4} Kalua mia Masir 28:1   ^{5:5} Sosod'at Koa-kio' ra 2:7   ^{5:6} Sosod'at Koa-kio' ra 110:4

bisa fee masod'a' neu E. Boe ma, Lamatualain rena neu Yesus, huu Ana tungga teb'e-teb'e' Lamatua' hihii-nanaun.⁸ ⁸ Huu Yesus naa, Lamatualain Anan. Mae ona' naa o, Ana musi hambu doid'oso', fo Ana nanori tungga Lamatua' hihii-nanaun. ⁹ Boe ma, mema' teb'e-teb'e' Ana tao tungga Lamatua' hihii-nanau nara. Naa de ia na Ana dad'i Hau huu masod'a' fee basa atahori mana ramahere neu E, fo ara rasod'a rakan-dondoo' a ro Lamatualain. ¹⁰ Huu Lamatua' so'u Yesus dad'i malangga agama, mata' esa no malangga agama Melkisedek ma'ahulu' naa.

Afi' nggari hendi nemeherem neu Kristus

¹¹ Au fe'e ae ola' dala' hetar so'al Kristus no Melkisedek, te au ae ola' o sosenat, huu hei fe'e ona' anadiki nggoa' nda fe'e mihine no matetu' sa. ¹² Tao-tao te, hei mimihere doo' ena. Tungga matetun, hei musi dad'i meser fo bisa minori atahori boe. Tao-tao te hei fe'e ona' anadiki ana' ra de nda fe'e raa rahine sa, huu fe'e bisa rinu' a susu. Hei fe'e parlu atahori ranori nggi, d'ala-d'ala netehuu' mia Lamatua' Susura Meumaren. ¹³ Au bisa u'usasama' nggi ona' anadiki ana' naa ra, huu hei nda fe'e mihine teb'e-teb'e' nenori netehuu' mana sia Kristus, fo misod'a no ndoos.⁹ ¹⁴ Te mete ma anadiki ana' a na'amoko ena, ana nda ninu' a susu sa ena, te ana naa nanaat manggatee' boe. Naa ona' atahori sa nanori losa nahine Lamatua' nenorin no matetu', naa fo ana nahine bee malole', ma bee de'ulaka'.

---

⁸ **5:7** Mateos 26:36-46; Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46   ⁹ **5:13**
1 Korintus 3:2

6

¹ Dad'i hei musi minori nenori' lena' fai, huu hei minori nenori huu' so'al Kristus doo' ena. Naa de ia na, sud'i boe minori misifafali nenori huu' so'al atahori musi lao hela sala-kilu nara; nenori' so'al atahori ramahere Lamatualain; ² nenori' so'al sarani'; nenori' so'al lalaa lima' fo atahori simbo Lamatua' Dula-dale Meumaren; nenori' so'al Lamatualain dei fo tao nasod'a bali' atahori mana mate' ra; nenori' so'al atahori reu rataa sia Lamatua'; fo simbo nggenggero-fufurin nae, seka bole nasod'a nakandoo no E, ma se hoko'. ³ Huu mete ma Lamatua' nau, na, ima hita lali ata' teu. Huu au ae unori nenori' lena' naa fai.

⁴⁻⁶ Tao-tao te, hambu atahori ruma rahine Kris-tus nenorin ena, ma ramed'a rita Lamatualain rala malolen ena, losa Ana haitua Dula-dale Meumaren fee neu se. Ara rahine basa Lamatualain Ded'ea-o'olan, ma ramed'a rita Lamatua' Koasan fo nae pake mete ma raefafa' a noe. Te mae ta'o naa o, ara nggari hendi nemehere nara, ma rasad'ea hela Kristus. Huu naa, nda hambu dala' fo bali' ro'e ambon sa, fo rasod'a malolole bali' ro Lamatualain. Huu mete ma atahori nda nau d'oa' ma fale rala nara sa, naa ona' sira mbaku risa Lamatua' Anan sia hau nggangge', basa ma ra'a'e'ei' E sia atahori hetar mata nara.

⁷ Atahori mata' naa ra, ona' rae mana fee buna-b'oa nda malole' sa. Tao-tao te, mete ma ud'an nema, rae malole' a bisa fee buna-b'oa' mana na'ena ngguna neu atahori mana tao osi-tine. Boe ma Lamatualain na'onda' papala-bab'anggi', fo tao rae a boe fee buna-b'oa' hetar. ⁸ Te atahori mana nasad'ea Kristus, ona' rae mana fee' a duri-nggaut. Duri-nggaut a nda na'ena ngguna saa-

saa sa boe. Nda doo' sa ma, Lamatualain nema de fee huku-doki' neu rae a. Boe ma Ana lalangge hendi buna-b'oa' mana nda na'ena ngguna' sa. [☆]

9 Toronoo susue nggare! Mae au ola' deres mbei ona' naa o, au bub'ulu' ae, hei nda misid'ea hela Kristus sa. Huu hei mimihere E, ma masod'a mara na'ena buna-b'oa malole' ena. **10** De misined'a te Lamatualain ralan ndoos, ma Ana nda lilii' mbusa-titi mara sa. Huu hei ue-tao no manggatee' tulu-fali atahori nara, ma sue se. Eni' a dalahulun, hei milalao ue-tataon ena. Hei o fe'e tao ta'o naa boe. **11** Te ia naa, au nau fo basa nggi ue-tao manggangate lena' fai, fo tao tungga mikindoo ta'o naa losa bab'asan. No ta'o naa, dei fo hei simbo basa dala malole' fo mimihena mia Lamatualain. **12** Sad'i ama afi' mbera-mbera'! Ama musi ha'i conto mia atahori mana ramahere Lamatualain eni' a doo' ena. Ara ramahena rakandondoo' a neu E, losa ara simbo rala saa fo Ana helu-fuli hela' a.

13-16 Ha'i conto mia hita ba'in Abraham. Dalahulun Lamatualain hengge-nee hehelu-fufulin no e nendi' susumba'. Mete ma atahori so'u susumba', ara sumba' rendi' Lamatualain naran, fo Lamatua' dad'i sakasii, huu Lamatua' naa, lena' eni. Ma mete ma hambu ded'eat, basa atahori bub'ulu' rae, atahori naa o'olan, teb'e, huu ana sumba nendi' Lamatualain Naran. Mema' naa atahori hihiin. Te lele' Lamatualain sumba no ba'i Abraham, Ana sumba nendi' Naran, huu nda hambu esa lena' Eni sa boe. Ana helu-fuli nae,

"Dei fo Au fee papala-bab'anggi' nae' neu nggo mo tititi-nonosi mara.

[☆] **6:8** Dud'uit Fefeu' a 3:17-18

Dei fo ara b'au ramaheta,
 losa nda hambu atahori esa bisa ito-reken nala
 se sa boe."

Lamatualain helu-fuli basa ta'o naa, boe ma
 ba'i Abraham namahere ma namahena
 nakandoo neu Lamatua', mae doo' deid'e
 ana simbo nala saa fo Lamatua' helu-fuli'
 naa.¹⁷

¹⁷ No ta'o naa, hita bub'ulu' tae mete ma Lamatua' tao hehelu-fufulin no atahori nara, Ana hengge-nee hehelu-fufulin nendi' susumba', fo dad'i neu toto'u-nonoet oi, saa fo Eni helu-fuli' naa, Mema' teb'e ma nda ub'a sa. ¹⁸ Hambu dala' rua nda mana uba' sa. Ka esan, naeni Lamatua' hehelu-fufulin. Ka ruan, naeni Lamatua' susumban mana dad'i hengge-nee' neu hehelu-fufulin. De mete ma Lamatua' helu-fuli dala' esa ena, dei fo Ana tao tungga, huu nda mana peko-leleko' sa. Naa de rala tara afi' banggi-b'anggi' neu hehelu-fufulin naa. Hita tela teu sangga masoi-masod'a' sia E ena, de ia na ata tahani takandoo ma tamahena neu E. ¹⁹ No ta'o naa, rala tara teer, ona' ofa' sa seli hendi rii-ree, fo nafu sia mamana nanafu'. Huu tamahena neu Yesus Kristus mana dad'i malangga agama monae' mana sia ata' lena' a. Dalahulun, nandaa no atahori Yahudi ra fai malole nara, malangga agama monae' mana sia ata' lena' a, rala neu tungga teme mana pele kama Meumare manaseli' a, fo neu nandaa no Lamatualain sia naa.¹⁸ ²⁰ Te ia naa Yesus rala neu na'ahulu' de soi dala' fee nggita ena. Huu Eni malangga agama monae' mana sia ata' lena' a, mata' esa ona' Melkisedek dalahulu' a. Te

---

¹⁷ **6:13-16** Dud'uit Fefeu' a 22:16-17   ¹⁸ **6:19** Malangga Agama ra Atoran na 16:2

Yesus manaseli' lena mia basa malangga agama mbaraa' ra, huu nda parna naloem tao ue-tataon sa.[✳]

7

*Melkisedek naa, malangga agama monae'
lena' malangga agama Lewi no tititi-nonosi nara*

1-3 Lele ulu' a, Melkisedek dad'i kota Salem manen. Eni o malangga agama soa' neu atahori mana be'utee neu Lamatualain mana sia ata-ata' a. Naran sosoan nae, "Mane Rala Ndoos". Ma mane Salem a, sosoan, "Mane Dame". Esa o nda nahine Melkisedek ia lao' mia bee nema sa boe. Esa o nda nahine aman, inan, no bei-ba'i nara sa. Nda rahine b'onggi e ma ana mate eni bee sa boe. Atahori rahine' a eni, mane kota salem, ma malangga agama sia Lamatualain. Te ana ona' Lamatualain Anan boe, huu eni o malangga agama mana nalalao nakandoo ue-tataon.

Lao esa, hambu mane' hira rema ro sold'ad'u ra, fo rae rambas rala ba'i Abraham nonoo nara sud'i' a saa nara. Basa naa ma, ba'i Abraham neu natati na'ab'ue no nonoo nara, losa rasenggi' mane' naa ra. Boe ma ba'i Abraham se ha'i rala bali' basa sud'i' a saa ra. Lele ba'i Abraham lao b'ali', boe ma Melkisedek kalua mia kota Salem de neu soru e. Boe ma ana ola' fee papala-bab'anggi' neu ba'i Abraham nae, "Hela fo Lamatualain mana sia ata-ata' a, fee nggo papala-bab'anggi'." Basa naa ma, ba'i Abraham banggi fee Melkisedek bab'anggi' sa mia bab'anggi' sanahulu, mia basa sud'i' a saa fo ana rambas nala bali' naa ra. Ana fee ta'o

[✳] **6:20** Sosod'at Koa-kio' ra 110:4

naa, huu Melkisedek naa, malangga agama mia Lamatualain mana sia ata-ata' a.[◊]

⁴ De du'a malolole so'al Melkisedek ia! Ba'i Abraham banggi fee ne bab'anggi' esa mia bab'anggi' sanahulu mia basa sud'i' a saa meu-lau', fo ana ha'i nala bali' ra. Dad'i mate-tun, Melkisedek naa, atahori moko-monaen boe.

⁵ Tao-tao te lele' naa, Lamatualain nda fe'e so'u atahori fo dad'i malangga agama sa. Losa nala ba'i Abraham tititi-nonosin Lewi, dei de Lamatualain so'u nala Harun no tititi-nonosi nara, dad'i malangga agama neu basa ba'i Abraham tititi-nonosi nara. Basa ma, losa Musa lelen, Lamatualain na'onda' hohoro-lalane' nae, atahori mia leo Lewi na'ena hak simbo bab'anggi' esa mia buna-b'o'a' bab'anggi' sanahulu' mia toronoo leo Isra'el laen ra.[◊] ⁶ Te Melkisedek naa, nda Lewi tititi-nonosin sa. Ona' naa o, ba'i Abraham banggi fee ne bab'anggi' esa, mia bab'anggi' sanahulu, huu ana nae Melkisedek naa, atahori manaseli'. Ba'i Abraham pantin huu ana simbo nala hehelu-fufuli' mia Lamatualain mana nae fee papala-bab'anggi' neu e. Te ona' naa o, Melkisedek mana ola' papala-bab'anggi' fee Abraham nae, "Hela fo Lamatualain Mana Sia Ata-ata' a, fee papala-bab'anggi' neu nggo."

⁷ Ia dad'i bukti oi, Melkisedek naa, atahori pantin lena'. Huu atahori mana ola' fee papala-bab'anggi', mema' pantin lena' atahori mana simbo papala-bab'anggi' a.

⁸ Basa malangga agama ra ra'ena hak fo simbo rala bab'anggi' esa mia bab'anggi' sanahulu. Te

---

[◊] 7:1-3 Dud'uit Fefeu' a 14:17-20   [◊] 7:5 Reken 18:21

huu sira atahori raefafo', de dod'oo ma ara mate. Malangga agama Melkisedek o simbo bab'anggi' esa mia bab'anggi' sanahulu boe. Te ana nasod'a nakandoo, huu Lamatua' Susura Meumaren nda dui nae, ana mate sa. **9-10** Huu ba'i Abraham banggi fee Melkisedek sud'i' a saa ra bab'anggi' esa mia bab'anggi' sanahulu, na, atahori bisa du'a' rae, eni tanggon nala tititi-nonosin nda fe'e mana bonggi' a sa. No ta'o naa, hita bisa tae ana bae mema' tititi-nonosin Lewi bab'anggin esa mia bab'anggi' sanahulu.*

Hita parlu malangga agama mata feu' huu malangga agama mbaraa' ra nda bisa fee ambon no matetu' neu atahori sala nara sa

11 Lele' Lewi tititi-nonosin nara dad'i malangga agama, Lamatua' pili ba'i Musa a'an Harun, dad'i atahori kaesan mana dad'i malangga agama monae' mana sia ata' lena'. Malangga agama ra ue-tataon nara, naeni ratud'u dala' fo atahori rasod'a no ndoo-tetu', ma malole ro Lamatua'. Mae sira tao tungga basa hohoro-lalane' fo Musa' simbo' ra o, malangga agama ona' Harun nda bisa tao nameu se no matetu' sa. Naa de ara parlu malangga agama laen, mana ona' Melkisedek. **12** Te mete ma malangga agama mata feu' nggati malangga agama mbaraa', na, musi nggati hohoro-lalane mbaraa' ra boe.

13 De manggarello' ena, malangga agama mata feu' naa, naeni Yesus. Te huu bonggi e mia leo laen, nda mia leo Lewi sa. Tungga ba'i Musa

* **7:9-10** Atahori Yahudi rae atahori tititi-nonosin fini nara hambu sia bei-ba'i nara ao nara ena.

hohoro-lalanen, malangga agama ona' Harun, nema mia aka' leo Lewi, nda bole mia leo laen sa. **14** Te basa atahori bub'ulu' rae, hita Malangan Yesus Kristus bonggi E mia leo Yahuda. Tungga ba'i Musa hohoro-lalanen, nda hambu malangga agama mia leo naa sa.

15 Te Lamatualain nda taoafi' neu hohoro-lalane' mbaraa' sa ena, huu ia na Yesus, dad'i malangga agama mata feu', ona' Melkisedek.

16 Huu tungga ba'i Musa hohoro-lalanen, malangga agama mbaraa' ra musi rema mia leo Lewi. Te Yesus nda nema mia leo naa sa. Ona' naa o, Lamatualain so'u E dad'i malangga agama mata feu', huu Na'ena koasa fo nasod'a nakandoo' a, ma nda hambu esa bisa tao nalutu E sa boe. **17** Huu Lamatualain Sura' sia Susuran nae,

"Ho dad'i malangga agama ona esa' mo Melkisedek dalahulu' a,
te Ho dad'i malangga agama losa doo ndu'u-doон neu."¹⁷

18 Sosoan nae, hohoro-lalane mbaraa' nda na'ena koasa fo tulu-fali atahori ra sa. Naeni de Lamatualain fee nggati hohoro-lalane mbaraa' naa ra, fo dalahulun Ana fee neu ba'i Musa.

19 Huu ona' mae atahori tao tungga hohoro-lalane' mbaraa' ra o, ara fe'e masala-kilu'. Naa de ia na, Lamatua' soi dala malole' lena', fo ata tasod'a to E no mole-dame.

*Yesus naa, Malangga agama manaseli' lena'
basa malangga agama mbaraa' ra*

20-21 Dalahulun, lele' Lamatualain so'u Lewi tititi-nonosin fo dad'i malangga agama, Ana nda

---

¹⁷ **7:17** Sosod'at Koa-kio' ra 110:4

helu-fuli ma sumba saa-saa no se sa boe. Te Lele' Lamatualain so'u Yesus dad'i malangga agama, Ana helu-fuli nae,
"Au ia, Lamatua"!

Au sumba, Au nda ub'a saa fo Au helu-fuli' a sa.
Au so'u Nggo dad'i malangga agama,

fo mulalao ue-tataom mukundondoo' a."²⁵

²² No hehelu-fufulin ta'o naa, Lamatualain pake Yesus dad'i toto'u-nonoet nae, Eni nau hengge-nee hehelu-fufuli malole lena' no nggita.

²³ Dalahulun, malangga agama mbaraa' musi nggati se nekendoo' a, huu ara mate. Naeni de musi hambu malangga agama hetar. ²⁴ Te Yesus naa, malangga agama mata feu' sa mana nasod'a nakandoo, ma nalalao ue-tataon nakan-doo' a. Naeni de nda parlu atahori nggati E sa. ²⁵ Huu naa, Yesus fee masoi-masod'a' neu basa atahori mana nau nema nisi' Lamatualain tungga Lamatua' Yesus. Ana tao ta'o naa losa doo ndu'u-doон. Boe ma Ana dad'i sira atahori ume-isin mana soa' a neu hule-o'e neu Lamatualain fo tulu-fali se.

²⁶ Yesus naa, malangga agama monae' mana sia ata' lena' mana nandaa no nggita. Huu Eni, Atahori Meumare' nda ma sala' saa sa boe. Eni, nda ona' atahori fo nahine' a tao sala-kilu'. Huu Lamatualain so'u nananaru E ena, lena' basa mana sia raefafu' ma sia sorga. ²⁷ Naa de Yesus malole' lena' basa malangga agama mbaraa' ra. Dalahulun, ara musi tunu-hotu banda tungga fai, naa fo Lamatualain fee ambon neu sala-kilu nara. Basa fo ara tao tutunu-hohotu' fee atahori ra. Te Yesus nda parlu tao nasafafali ta'o naa

---

²⁵ **7:20-21** Sosod'at Koa-kio' ra 110:4

sa, huu Ana fee aon lao esa' a fo dad'i tutunu-hohotu'. Naa dai ena fo Lamatualain fee ambon neu basa atahori sala-kilu nara.[☆]

²⁸ Tungga ba'i Musa hohoro-lalanen, ara so'u atahori raefafo' biasa fo dad'i malangga agama. Te ara fe'e ra'ena sala-kilu', naa de Lamatualain tao hehelu-fufuli feu' nae, Eni nae so'u Anan fo dad'i neu malangga agama monae' mana sia ata' lena' a. Huu Anan ia, tungga nakandoo Eni hihii-nanaun.

8

Lamatualain pake Kristus fo hengge-nee hehelu-fufuli feu' malole' lena' hehelu-fufuli mbaraa' a

¹ Dad'i au o'ola ngga nenendin ta'o ia: ia naa hita hambu malangga agama monae' mana sia ata' lena' fo manaseli' lena mana sia dalahulu' ra. Eni, naeni Yesus. Ana endo' to'u parenda' sia sorga, sia Lamatualain mana sia ata-ata' a bob'oa onan.[☆] ² Ana nalalao ue-tataon sia mamana hule-o'e matetu' a. Mamana' naa, Lamatualain mana tao, nda atahori tao sa.

³ Malangga agama monae' mana sia ata' lena' a biasa nendi papala-bab'anggi' no tutunu-hohotu' fee Lamatualain. Naa de Yesus o musi nendi tutunu-hohotu' boe. ⁴ Te Yesus nda nalalao ue-tataon sia raefafo' ia sa. Huu sia raefafo' ia hambu malangga agama mana nendi hahambu' ma tutunu-hohotu' neu Lamatualain, tungga ba'i Musa hohoro-lalanen ena. ⁵ Ara ralalao ue-tatao nara sia Lalaat Hule-o'e', fo ona' mamana hule-o'e matetu' a sia sorga. Huu lele' ba'i Musa nae

---

[☆] **7:27** Malangga Agama ra Atoran na 9:7   [☆] **8:1** Sosod'at Koa-kio' ra 110:1

tao Lalaat naa, Lamatualain fee nesenened'a' neu e nae, "Musuned'a malolole! Ho musi tao tungga teb'e-teb'e' ona' lalaat fo Au utud'u basa neu nggo mia lete' naa ata!"[◊] ⁶ Te Yesus ue-tataon manaseli' lena' malangga agama mbaraa' ra. Huu ia na, Lamatualain hengge-nee hehelu-fufuli' fo malole' lena' a, huu Ana o pake Yesus dad'i lelete fo atahori bisa hambu dame bali' ro Lamatualain.

⁷ Dalahulun, Ana hengge-nee hehelu-fufulin no ba'i Musa lele' Ana na'onda' hohoro-lalane' ra. Ona' mae ta'o naa o, atahori nda rasod'a meumare' ma matetu' tungga hohoro-lalane' naa ra sa. Huu naa, ara nda bisa malolole ro Lamatualain sa. Naa de ia na, parlu hambu hehelu-fufuli' malole' lena' fai. ⁸ Te dalahulun, Lamatualain ai atahori nara, huu ara ralena-langga rasafafali hohoro-lalane mbara Na. Lele' Ana nda na'atataa' sa ena, Ana namanasa, ma nafad'e nae,

"Rena malolole, te Au ia, Lamatua'!
Dei fo Au hengge-nee hehelu-fufuli feu'
    o atahori Isra'el,
    ma leo Yahuda ra.

⁹ Hehelu-fufuli' fo Au ae hengge-nee o se,
    nda ona' hehelu-fufuli dalahulu' a fo Au
        hengge-nee'
            o bei-ba'i nara sa
Huu dalahulun Au to'u lima nara,
    de o se lao hela rae Masir.
Te ara nda tao tungga
    saa fo ara hengge-nee basa ro Au' a sa.
        Naa de Au nda afi' ae taoafi' neu se sa
            ena.

[◊] **8:5** Kalua mia Masir 25:40

- 10** Hehelu-fufuli' fo Au ae hengge-nee o atahori
 Isra'el ra,
 liin ta'o ia:
 "Dei fo Au tao hohoro-lalane Ngga neu dud'u'a
 nara rala.
 Dei fo Au sura' parenda Ngga sia rala nara.
 Basa fo, Au dad'i Sira Lamatuan,
 ma ara dad'i Au atahori nggara.
- 11** Dei fo ara nda parlu ranori nonoo nara sa ena,
 boe ma toronoo nara rae,
 'Hei musi mihine Lamatua'!
 huu basa se rahine Au no malole',
 mia anad'iki' losa monae' ra.
- 12** Huu Au ae utud'u susue ngga neu se,
 naa de Au lili' hendi basa sala-kilu nara."[⊗]
- 13** Lele' Lamatua' ola' nae, Eni nau hengge-nee
 hehelu-fufuli feu' no se, naa sosoan nae, hehelu-
 fufuli mbaraa' a, nda papake' sa ena. Nda doo'
 sa, te sambu-lalo hendi ena.

9

*Lamatua' Yesus dad'i tutunu-hohotu malole'
 lena' mia tutunu-hohotu mbaraa' ra*

- 1** Ia na au ae fee nesenened'a' ta'o ia: lele' Lamatualain hengge-nee hehelu-fufuli' fefeun no bei-ba'i tara, Ana o na'onda' hohoro-lalane' fo ara raririi mamana hule-o'e', fo ara bisa be'utee neu E tungga hohoro-lalane' naa hihi-nanaun.
- 2** Hambu lalaat monae' sa sia mamana hule-o'e' naa, sod'an. Sia lalaat naa kama mata' a, hambu mamana mbed'a' lambu, no mei esa fo malangga agama ra mbed'a' roti fee neu Lamatualain. Ara

---

[⊗] **8:12** Yermia 31:31-34

ro'e Kama mata' naa rae, Lamatualain Kama Meumaren.³

³ Hambu teme bab'ambi monae naru' esa doko-doko bab'ata kama laen esa fo ara ro'e rae, *Lamatualain Kama Meumare Manaselin.*⁴ ⁴ Sia teme bab'ambi' a mata', hambu mei lilo' esa, fo ded'e kamanyan ma'ameni' fee neu Lamatualain. Ma sia Kama Meumare Manaseli' a rala, hambu peti lilo' esa sia naa, fo ara ro'e rae, Peti Hehelu-fufuli'. Sia peti a rala, ara mbeda' sud'i' a saa mia fai ulu' a fo dad'i nesenened'a' neu atahori so'al Lamatualain hehelu-fufulin fo Ana hengge-nee no se. Sia naa hambu tofles lilo' esa, ara mbed'a' roti *manna* sia rala. Roti naa, roti fo dalahulun Lamatualain na'onda' mia lalai, fee bei-ba'i tara lele' ara ndoe mia lenu-loa' a. Sia peti naa o hambu ba'i Harun teteas meto na, fo dalahulun ana nambetu. Boe ma hambu fatu beb'ela' boe fo lele ulu' a Lamatualain pake fo dud'ula hohoro-lalanen fee neu ba'i Musa.⁵ ⁵ Sia peti a tatanan hambu paton manaseli' rua. Paton naa ra mata aon ona' Lamatualain ate malid'a nara mia sorga mana rambarii' rakambembela lid'a nara fo bab'ata rala peti a, huu mamana' naa, natud'u Lamatualain rala kasian Na neu atahori. Te ia na, au nda ka'e ala fo ola' losa lutu'-lelo' sud'i' a saa naa ra sa.*

⁶ Mema' ara biasa mbed'a'-nggao sud'i' a saa

³ **9:2** Kalua mia Masir 26:1-30; 25:23-40   ⁴ **9:3** Kalua mia Masir 26:31-33   ⁵ **9:4** Kalua mia Masir 30:1-6; 25:10-16; 16:33; Reken 17:8-10; Kalua mia Masir 25:16; Dui Selu' Dala Masod'a 10:3-5

* **9:5** Susura ded'ea Yunani a nae, Lamatualain ate malid'an mia sorga sia ia, naran '*Kerubim*'. Lamatua' ate biasa nara mia sorga, ara bab'ae rae,, '*anggelos*'. Ara nda malid'a' sa. Mete sia *Dud'uit Fefeu'* a 3:24, *Kalua mia Masir* 25: 18-22

ra sia Lamatualain Ume Lalaat Hule-o'en, ta'o naa. Basa fo malangga agama ra dea-rala tungga fai sia kama mata' a fo ralalao ue-tatao nara sia naa.^{☆ 7} Te aka' malangga agama Yahudi ra malangga monaen bole rala neu nisi' Lamatualain Kama Meumare Manaselin. Ma nda rala neu sud'i' a fai' saa sa, te to saa na rala neu lao esa' a. Mete ma ana rala neu, musi nendi banda tutunu-hohotu' raan, fo b'ib'rus neu Peti Hehelu-fufuli' a tatanan. Raa' naa sosoan, naa fo Lamatualain fee ambon neu malangga agama no basa atahori ra sala-kilu nara, ona' mae sala' fo ara tao' te nda rita' rae sala' sa boe.[☆]

⁸ Lamatualain nanori nggita nendi' Dula-dale Meumaren ena nae, mete ma teme bab'ambi' a fe'e bab'ata dala' mana nisi' Kama Meumare Manaseli' a, sosoan nae, atahori nda fe'e bisa rala reu risi' Lamatua' matan sa, mete ma hohoro-lalane mbaraa' ra fe'e sia.⁹ Huu basa naa ra dad'i conto Lamatua' Dula-dalen, fo nanori nggita mana hambu masod'a' ale' ia. Dalahulun, bei-ba'i tara rendi banda tutunu-hohotu' fee neu malangga agama, fo Lamatualain fee ambon neu sala-kilu' ra. Ona' mae rendi tutunu-hohotu' naen seli o, tutunu-hohotu' naa ra nda bisa tao fee rala nara dad'i meumare' sa, ma nda bisa tao namopo' sira dud'u'an rae sira tao sala' sa.¹⁰ Dad'i saa fo ara tao' naa ra, tungga aka' hohoro-lalane agama. Hambu hohoro-lalane' parenda oi, afi' raa ia, ma afi' rinu naa. Hambu hohoro-lalane' ruma rae, ara musi rameu ao nara ma sud'i' a saa nara tungga hohoro-lalane' hihii-nanaun. Tao-tao te, basa

---

^{☆ 9:6} Reken 18:2-6   ^{☆ 9:7} Malangga Agama ra Atoran na 16:2-34

hohoro-lalane' ra, ralalau atahori tungga aka' ao sisi' a, te nda bisa ralalau atahori rala dud'u'a nara sa. Ona' naa o, hohoro-lalane' naa ra musi lao' rakandoo boe, losa Lamatualain nggati se no hohoro-lalane feu'.

¹¹ Te ale' ia, Atahori fo Lamatualain helu-fuli mema' mia lele' ulu' a Ana sia ena. Eni ia, Kristus. Ana nema dad'i hita malangga agama monae' mana sia ata' lena', ma Ana tao dala malole' fee nggita ena.[†] Ana nalalao ue-tataon, ona malangga agama mbaraa' a, te Ana ue-tao sia mamana hule-o'e manaseli' teb'e. Mamana hule-o'en naa, nda sia raefaf'o' ia sa, huu atahori nda tao mamana' naa sa. ¹² Kristus o maso' nisi' Kama Meumare manaseli' naa, fo nandaa no Lamatualain ona' malangga agama monae' mana sia ata' mbaraa' ra, tao too esa na lao esa. Lele' Ana rala neu, Ana o nendi raa' fee Lamatualain boe. Te nda ona esa' sa. Huu Kristus nda nendi raa' mia banda tutunu-hohotu' ra sa. Ana nendi' naa, Eni Raan, huu Ana mate ena fo dad'i tutunu-hohotu' fee nggita. Aka' na Kristus nendi raan lao esa' a fo tao nggita nenembo'it mia sala-kilu' tara, losa doo ndu'u-doон.

¹³ Dad'i Kristus raan naa, mema' manaseli' lena' banda tutunu-hohotu' ra raan. Tungga ba'i Musa hohoro-lalane nara, atahori mana tao sala' ra, manggenggeo', ma nda randaa maso' be'utee neu Lamatualain sa. Ara musi risi' malangga agama ra fo tao tutunu-hohotu', naa fo tutunu-

---

[†] **9:11** Susura ded'ea Yunani malole' manaseli' ra sura rae, "Ana tao d'ala malole' fee nggita ena." Te susura ruma nenesura' oi, "Ana nae tao dala malole' fee nggita."

hohotu' a raan tao nemeu bali' se. Tutunu-hohotu' nae' ro'e bib'i hiek raan no sapi raan. Hambu hohoro-lalane' esa nae, mete ma atahori kois atahori mates, na, eni manggenggeo' sia Lamatualain matan ena. De mete ma atahori naa nae dad'i meu' bali', na malangga agama musi ha'i afu mia sapi tena nenetunu' a, fo neu mbori neu atahori manggenggeo' naa, naa fo ana dad'i meu' bali'.¹³

14 Naa! Mete ma banda raa' tao nameu atahori ao sisin mana manggenggeo', na, lelenan fai Kristus raan! Huu Raan naa, tao nggita nenembo'i' mia sala-kilu' ra, boe ma tao nameu rala dud'u'a tara. Huu sala-kilu tara tao fee nggita saranggaa to Lamatua. Lele' Kristus mate boe ma, Lamatualain Dula-dalen fo mana nasod'a nakandoo' a, tulu-fali E fo fee Aon neu Lamatua', ona' banda tutunu-hohotu' nda mana koa-kaki' mbei sa boe. De ia na, hita bisa be'utee no matetu' neu Lamatualain mana nasod'a losa bab'asan.

15 Huu Kristus raan manaseli' naa, naeni de Lamatualain pake E, fo nalalao hehelu-fufuli' feu' fee neu basa atahori fo Lamatualain no'e se dad'i atahorin. Huu lele' Kristus mate fo fee atahori masoi-masod'a', Ana o tefa-soi nala bei-ba'i tara mia sala-kilu' fo ara tao dalahulun naa, lele' Lamatualain hengge-nee hehelu-fufuli mbaraa' no se. Huu na, de ara bisa rasod'a rakandoo ro Lamatualain.

16 Au pake conto ona' atahori simbo pusaka, ona' ama' sa sura' susura hengge-nee' de fee pusaka neu ana nara. Te ana' naa fe'e bisa

---

¹³ **9:13** Malangga Agama ra Atoran na 16:15-16; Reken 19:9, 17-19

to'u nala pusaka naa, lele' aman mate nese ena. ¹⁷ Te mete ma aman fe'e masod'a', ana' naa nda fe'e bisa simbo nala pusaka fo aman hengge-nee sia susura naa sa. ¹⁸ Ona' naa boe Lamatualain hehelu-fufuli fefeun fo Ana hengge-nee no bei-ba'i tara. Ara fe'e na simbo rala saa fo Lamatualain helu-fuli' naa, mete ma esa mate na'ahulu' ena. Naeni de ara tunu-hotu rendi' banda raa' fo dad'i bukti rae hambu esa mate ena. ¹⁹ Lele' naa, ba'i Musa na'ab'ue nala bei-ba'i tara, de nafad'e neu se basa parenda' mana sia hohoro-lalane' fo Lamatua' na'onda' ra. Basa naa de, ba'i Musa tati-mbau sapi ma hiek, fo ha'i nala raa nara, de sambor no oe. Ana o pa'a hau roo lutu' a danan, nendi' tali mbilas. Basa ma ana boro' e neu raa', dei de ana bib'irus neu Lamatualain Susuran ata, ma neu basa rauinggu ra.[‡] ²⁰ Lele' ba'i Musa bib'irus raa' a, ana ola' nae, "Raa' ia, dad'i tatanda' oi, Lamatualain hengge-nee hehelu-fufulin no nggi ena. De mete ma ama tao tungga basa Eni parenda nara, dei fo Eni fee basa saa fo nene helu-fuli' naa ra."[◊] ²¹ Ba'i Musa o bib'irus raa' a neu Ume Lalaat Hule-O'e' a, no basa sud'i' a saa mana sia naa ra fo ara pake be'utee neu Lamatualain.[◊] ²² Te tungga Lamatualain hohoro-lalanen, basa sud'i' a saa mana manggenggeo', musi tao nemeu se nendi' raa'. Huu naa, de mete ma atahori nau dad'i meu' mia basa sala nara, na, musi hambu tutunu-hohotu' a raan dei.[◊]

[‡] **9:19** Susura Meumare sia ded'ea Yunani nae hau roo' ia ra naran, naeni (hyssopos). Mete 'hisop' sia kamus Susura Roo Meu Ded'ea Kupang. [◊] **9:20** Kalua mia Masir 24:6-8 [◊] **9:21** Malangga Agama ra Atoran na 8:15 [◊] **9:22** Malangga Agama ra Atoran na 17:11

23 Saa fo au dui so'al bei-ba'i tara ro Ume Lalaat Hule-O'e' a, basa naa ra dad'i' a conto, naa fo tahine Lamatualain Ume Hule-O'e matetun sia sorga. Huu mete ma malangga agama mbaraa' nae Ume Lalaat rala neu fo be'utee neu Lamatualain, ara musi tao rameu basa-b'asa' e dei, rendi' banda tutunu-hohotu' raan. Lamatualain mamana hule-o'en sia sorga o musi meu' boe. Te huu musi pake raa tutunu-hohotu' manaseli' lena' banda raa'. **24** Kama Meumare manaseli' fo Kristus rala neu' a, nda kama Ume Lalaat Hule-o'e fo atahori tao' a sa. Ume Lalaat mana sia raefafu' ia, naa dad'i' a conto mia matetun. Te Kristus sorga rala neu fo nasala'e nggita sia Lamatualain matan. **25** Dalahulun, malangga agama monae' mana sia ata' seli musi rala neu nasafafali tungga too sia Kama Meumare manaseli' a, nendi banda tutunu-hohotu' a raan neu Lamatualain. Te Kristus nda ta'o naa sa. Eni parlu rala neu lao aka' esa' a, ma nendi Eni raan. **26** Huu mete ma Ana musi rala neu tungga too ona malangga agama mbaraa' ra na, sosoan nae, Eni musi mate nasafafali. Te Ana nda tao ta'o naa sa. Huu Ana dad'i tutunu-hohotu' aka' lao esa' a, fo fee ambon neu basa sala-kilu' fo atahori tao' ra, eni' a mia ne'ed'ad'ad'i' raefafu' ia losa bab'asan. **27** Matetun atahori o mate lao' a esa' a. Te basa na ana musi neu nisi' Lamatualain matan fo Lamatua' paresa' e. **28** Ona' naa boe, Kristus. Ana mate ma fee Aon dad'i tutunu-hohotu' lao esa' a. Dei fo Ana bali' nema. Te Ana nda taoafi' neu atahori sala-kilu nara sa ena, huu Ana tao natetu ue-tataon ena. Te saa fo Ana nae taomata' neu' a, naeni Ana nae fee masoi-masod'a' neu basa atahori mana ramahena neu

E. [◊]**10**

*Kristus mate lao esa' a, fo atahori rasod'a
malolole ro Lamatualain losa bab'asan*

¹ Mete ma tae tahine teb'e-teb'e' Lamatualain hihii-nanaun, na, hohoro-lalane' fo Ana fee neu bei-ba'i tara naa, fe'e mana sambu-sambu'. Naa ona' a salao' mia dala-dala malole' fo Lamatua' nau fee neu nggita. Dad'i mae atahori tungga hohoro-lalane' naa ra, ma rendi banda tutunu-hohotu' rakandoo' a, naa nda bisa fee ambon neu sira sala-kilu nara no matetu' sa. ² Huu mete ma hohoro-lalane' naa ra bisa fee ambon no matetu' neu atahori ra sala-kilun, na, ara nda rendi banda tutunu-hohotu' sa ena, huu ara nda afi' ramed'a rae sira sala sa. Tao-tao te nda ta'o naa sa. ³ Tungga too na ara aka' ro'e rasafafali fo Lamatualain fee ambon neu sala-kilu nara, ⁴ huu banda raa' naa nda bisa na'ena koasa fo fee ambon no matetu' neu atahori sala-kilu nara sa.

⁵⁻⁶ Naeni de Kristus ola' na'o ia lele' Ana raeafafo' nema:
"Lamatualain!"

Lamatua' nda ma'ahee no banda tutunu-hohotu'
no tutunu-hohotu' laen fo rendi' ra.

Ara hala risa banda hetar,
fo dad'i tutunu-hohotu'.
ma ara tunu banda hetar,
fo ro'e ambon.

Ona' mae ta'o naa o, Lamatua' ralan nda namaho'o sa.

Naa de Lamatua' denu Au raeafafo' uma,
fo dad'i atahori ona' se boe."

- 7** Kristus o ola' nae,
"Lamatua'! Au sia ia ena!
Au uma fo tao tungga Lamatua' hihii-nanaun,
ona' Lamatua' mana ola-olan sura'
mema' so'al Au."[☆]
- 8** Dad'i saa fo Kristus ola' fefeun, naeni:
"Lamatua' nda namaho'o no banda tutunu-hohotu' ma tutunu-hohotu' laen fo rendi'a sa.
Ara hala banda hetar,
fo dad'i tutunu-hohotu'.
Basa ma ara tunu banda naa ra,
fo ro'e ambon.
Ona' mae ta'o naa o, Lamatua' ralan nda namaho'o sa." Dad'i ona' mae ara tao tungga tetu-tetu ba'i Musa hohoro-lalane nara o, Lamatualain ralan nda namaho'o sa.
- 9** Lele' Kristus ola' nae,
"Au uma fo tao tungga Lamatua' hihii-nanaun."
Sosoan nae, Kristus nema fo nggari hendi dala mbaraa', ma nggati no dala feu'.
- 10** Huu Lamatua' hihii-nanaun, naeni, Yesus Kristus dad'i tutunu-hohotu' fo mate lao esa' a soa' neu hita atahori. No ta'o naa, Ana tao nggita dad'i atahori meumare' losa bab'asan.
- 11** Tungga fai naa, malangga agama mbaraa' ra ralalao ue-tatao nara, no mbau-hala banda tutunu-hohotu' ra. Tao-tao te, tutunu-hohotu' naa ra nda parna hambu koasa fo fee ambon no matetu' neu atahori sala-kilu nara sa.[☆] **12** Te hita Malangga Agama monae mana sia ata' lena'

[☆] **10:7** Sosod'at Koa-kio' ra 40:7-9   [☆] **10:11** Kalua mia Masir 29:38

a, naeni Kristus, fee Aon fo mate dad'i tutunu-hohotu' nggati hita. No Ana dad'i tutunu-hohotu' lao esa' a, Ana soi dala' fo nggari hendi basa atahori sala-kilu nara. Basa naa, dei de Ana neu endo' sia Lamatualain bob'oa onan, sia mamana nene fee had'a-hormat. ¹³ Ana nahani sia naa losa Lamatualain tao musu nara be'utee neu E.[☆] ¹⁴ Tutunu-hohotun fo lao' a esa' naa, tao na'etu' nakandoo sala-kilu' ra koasan fee neu atahori fo Kristus tao nameu' ra.

¹⁵ Lamatualain Dula-dale Meumaren o nafad'e dala' ona' naa neu hai ena boe. Huu Ana o ola' nita nae,

¹⁶ "Hei Malanggam nafad'e ta'o ia:

Au hengge-nee hehelu-fufuli feu' o atahori nggara,

Au tao hohoro-lalane nggara sia dud'u'a nara,

ma Au sura' parenda ngga sia rala nara rala.' "[☆]

¹⁷ Basa ma Ana nafad'e selu' nae,
"Dei fo Au lilii' hendi sala-kilu nara.

Ma Au lilii' hendi tatao-nono'i nara,
lele' ara ralena-langga neu Au hohoro-lalane nggara."[☆]

¹⁸ Naa. Sosoan nae, mete ma Lamatualain fee ambon neu atahori sala-kilu nara, na, atahori nda afi' parlu rendi tutunu-hohotu' sa ena, fo tao ma'asufu Lamatua' ralan.

Afi' tamatau tisi' Lamatualain matan

¹⁹ Dad'i ta'o ia, toronoo nggara e! Yesus fee raan nandali fo tao ma'asufu Lamatualain ralan. Naa de ia na, ata afi' tamatau tisi'

[☆] **10:13** Sosod'at Koa-kio' ra 110:1   [☆] **10:16** Yermia 31:33

[☆] **10:17** Yermia 31:34

Lamatualain sia Mamana Meumaren Manaseli' sia sorga. ²⁰ Tasaned'a Kama Meumare Manaseli' mbaraa' a! Sia naa, hambu teme loa monae' bambi fo atahori afi' mata' reu risi' Lamatualain matan. Te no Yesus mamaten, Ana soi dala feu', de atahori bisa ola-ola' ro Lamatualain boe. ²¹ Lelenan fai, Yesus dad'i malangga agama monae' mana sia ata' lena', mana mete-se'u ma mana linu-afi Lamatualain ume isi nara. ²² Huu naa dad'i hita hak na, de la'i rala teu fo tandaan ma ola' to Lamatualain. Te musi tamahere teb'e no rala ndoos neu E. Huu Yesus mamaten tao nameu rala tara, losa ata nda dud'u'a dala-dala de'ulaka' ra sa. Boe ma ata musi tasod'a meumare', ona' malangga agama mbaraa' ra musi rameu ao nara, dei fo rala reu mete-se'u Lamatua'.²³ La'i fo ata o to'u tahere' basa saa fo hita tataa so'al Lamatualain. Ata musi tamahena E ma sud'i dud'u'a', te dei fo Ana tao tungga hehelu-fufulin. ²⁴ Ma la'i sangga dala' fo tao manggatee toronoo atahori mamahere' ra, fo ona bee na basa nggita tatud'u susue' nae-nae no ue-tao dala malole' mata'-mata'. ²⁵ Huu Au rena atahori ruma nda nau ra'ab'ue ro toronoo atahori mamahere' ra sa ena. Te afi' ta'o naa! Hei musi mi'ib'ue fo esa tao manggatee esa ralan. Lelenan fai, Lamatua' fai neneman sangga losa ena. Fee nesenened'a' neu se ta'o naa!

²⁶ Toronoo susue nggara e! Ata tahine lutu'-lelo' Lamatua' Yesus dala ndoo-tetun ena. Te mete ma tasad'ea hela Yesus, ma aka' tao sala-kilu' takandoo' a, na, sosoan nae, nda afi' hambu tutunu-hohotu' laen sa ena fo fee ambon neu sala-kilu tara. ²⁷ Hita tahani no'a nemetaus, huu

---

²³ **10:22** Malangga Agama ra Atoran na 8:30; 16:4; Yeskiel 36:25

Lamatualain nema fee huku-doki' neu nggita. Huu ai naraka fo mana mbila manaseli' a nene sad'ia' ena fo nalutu basa atahori mana lab'an E. ²⁸ Fe'esa'an, mete ma hambu atahori esa nda simbo ba'i Musa hohoro-lalanen sa, ma hambu rua-telu dad'i sakasii, na, atahori mana tao salakilu' naa, musi nene hukun mate, ma nda hambu ambon sa ena. ²⁹ Te ia na, mete ma atahori ra'amuti Lamatualain Anan, naa ona' ana nae naloe-nad'ae Yesus raan, fo Ana na'andandal'i e fo tao nameu atahori naa. Ma ana nda taoafi' neu Lamatualain hehelu-fufulin, fo Ana hengge-nee no atahori naa nendi' raan. Ma ana o tao namanasa Lamatualain Dula-dalen, fo mana natud'u rala malolen fee neu atahori ra. Du'a neu' ena! Atahori mata' ia ra dei fo lemba-rasaa huku-d'oki' beran lena' mia atahori nda mana simbo ba'i Musa hohoro-lalanen sa ³⁰ Lamatualain ola' nita nae,

“Au u'ena hak, fo bala-ba'e atahori ra de'ulaka nara.

Ma dei fo Au tao tungga ta'o naa.”

Ma nenesura' fai nae,
“Lamatualain naa, Lamatua'.

Dei fo Ana nggero-furi atahori nara.” ³¹

³¹ Misined'a te Lamatualain nasod'a nakan-doo! Dei fo atahori nggengge'er, mete ma Lamatua' humu nala se ena!

³² Hei musi misined'a lele' hei fe'e na mihine so'al Kristus, dud'u'a mara dad'i meu'. Huu lele' naa, ona' mae hei hambu doid'oso' ma susa-sona' nae' o hei mi'itataa' ma mimihere mikindoo neu Kristus. ³³ Hambu atahori ra'amuti, ma

---

²⁸ **10:27** Yesaya 26:11   ²⁹ **10:28** Dui Selu' Dala Masod'a 17:6; 19:15   ³⁰ **10:29** Kalua mia Masir 24:8   ³¹ **10:30** Dui Selu' Dala Masod'a 32:35, 36

ra'amamae' nggi sia atahori hetar matan. Ma mete ma atahori ra'amuti ma ra'amamae' hei toronoo atahori mamahere mara, na hei tulufali se. ³⁴ Hei kasian ma mitud'u rala malole mara neu atahori mana sia bui rala ra. Mete ma atahori ramana'o rendi sud'i' a saa mara, hei simbo no rala nemeho'ot, huu hei bub'ulu' mae, dei fo hei simbo saa-saa fo malolen lena', ma atahori nda bisa ramana'o rala sa. ³⁵ Naa de hei musi to'u mihere' nemehere mara. Te dei fo Lamatua' bala-b'ae nae' lena' neu nggi. ³⁶ Dad'i mi'itataa'! Te mete ma hei tao tungga Lamatua' hihii-nanaun, na, dei fo ama simbo basa saa fo Ana helu-fuli' nae fee nggi. ³⁷ Lamatua' mana ola-ola nara sura' so'al Atahori mana Nae Nema' a nae,

"Nda doo sa, te Atahori mana Nae Nema' a, sou nema ena.

Afi' male-ma'a, te Ana nda nahani sa.

³⁸ Atahori fo ralan ndoos,

dei fo hambu masoi-masod'a',

huu namahere neu Au.

Te mete ma hambu ruma dinggo' hela Au,

na, Rala ngga nda namaho'o sa."[☆]

³⁹ Hita nda atahori mana namatau de lao hela nemehere tara. Huu atahori mata' naa, dei fo ara saranggaa mia E. Te huu hita, atahori mana to'u tahere' nemehere' tara. Naa de hita hambu masoi-masod'a' takandoo' a.

11

Hita musi tamahere takandoo neu Lamatu-alain, ona' atahori ma'ahulu' ra

---

[☆] **10:38** Habakuk 2:3-4

¹ Mete ma hita tamahere Lamatualain, naa sosoan nae, hita tamahena takandoo neu E. Te mete ma Ana helu-fuli nae tao dala' esa, na, hita bub'ulu' tae, Dei fo Ana tao tungga hehelufuful'i naa. Ona' mae hita nda fe'e simbo saa sa boe o, tamahere takandoo' a. ² Hita bei-ba'i tara rumu mema' ramahere ta'o naa. Huu naa, Lamatualain simbo se no malole'.

³ Raefafu' no lalai fo hita titi' lele' ia, tamahere tae, Lamatualain mana tao basa ia ra. Huu Ana nda tao nendi' saa fo mana sia mema', fo atahori bisa mete rita' a. Basa ia ra, dad'i huu Ana ola' nendi' a Ded'ea-o'olan. [☆]

Habel

⁴ Habel namahere neu Lamatualain. Huu naa, de ana nendi tutunu-hohotu malole' lena' a'an Kaen. Lamatualain simbo malole Habel no tutunu-hohotun, huu ralan ndoos. Dad'i ona' mae ana mate doo' ena, te hita fe'e bisa tanori mia e, huu nemeheren. [☆]

Henok

⁵ Henok o namahere neu Lamatualain. Huu naa, Lamatua' so'u e sorga neu, fo ana nda mate sa. Atahori ra sangga e boe, te nda randaa ro e sa, huu Lamatua' so'u e ena. Lamatua' simbo e no malole', huu Lamatua' nae, "Henok ia, Atahori mana tao rala ngga namaho'o." [☆]

⁶ De ta'o ia, toronoo ngga re! De manggarelou' ena, Lamatualain nda simbo atahori mana nda ramahere neu E sa. Te atahori mana nae nisi' Lamatualain, musi namahere nae, Lamatua' mema' sia. Boe ma musi namahere nae,

---

[☆] **11:3** Dud'uit Fefeu' a 1:1; Sosod'at Koa-kio' ra 33:6, 9; Yohanis 1:3   [☆] **11:4** Dud'uit Fefeu' a 4:3-10   [☆] **11:5** Dud'uit Fefeu' a 5:21-24

Lamatua' nau tulu-fali atahori mana nau sangga Eni.

Noh

⁷ Noh o namahere Lamatualain. Huu naa, Noh namahere Lamatua' lele' Ana nafad'e mema' nae, "Noh! Musuned'a, e! Dei fo Au ulutu raeafafo' ia no' a oe mandali monae' manaseli' fo atahori nda fe'e rita sa." Mae Noh nda fe'e nita ona' naa sa, te ana tao rerena' neu Lamatualain, ma tao ofa' fo no ume-isi nara rasod'a. Huu nemeheren naa, Lamatua' nae eni atahori rala ndoos. Te basa atahori nda mana ramahere' ra sa, Lamatua' fee se huku-doki' beran seli.◊

Ba'i Abraham lao hela kambon

⁸ B'ai Abraham o namahere neu Lamatualain. Huu naa Lamatualain no'e e nae, "Abraham, e! Lao hela kambom fo muu sia mamana' fo dei fo utud'u neu nggo. Te rae naa dei fo dad'i tititignonosi mara pusakan." Rena ta'o naa ma, ana tao tungga Lamatua' hihii-nanaun, mae ana nda nahine nita' nae bee neu sa boe.◊ ⁹ Lele' ana losa rae naa, ana naririi lalaat na, de leo ona' atahori fui' sia rae naa fo Lamatua' helu-fuli nae fee neu e. Boe ma anan Isak no umbun Yakob o leo sia naa boe, Huu Lamatua' helu-fuli nae fee rae naa dad'i sira pusakan.◊ ¹⁰ Ana namahena nae dei fo nasod'a sia kota esa manaseli' teb'e. Huu Lamatualain mesa' ne mana tao nggambbar fo nafefela kota naa.

Mama Sara

¹¹ Sara, ba'i Abraham saon, o namahere neu Lamatualain boe. Mae ana nda fe'e bonggi nita

◊ 11:7 Dud'uit Fefeu' a 6:13-22   ◊ 11:8 Dud'uit Fefeu' a 12:1-5

◊ 11:9 Dud'uit Fefeu' a 35:27

sa, ma lasi' ena o, Lamatua' tao e dad'i bei-ba'i' soa' neu nusa monae' esa. Huu namahere nae, dei fo Lamatualain tao tungga saa fo nene helu-fuli basa' ena.^{☆ 12} Huu naa de, ona' mae eni lasi nae' ena o, fe'e bisa bonggi nala tititi-nonosi' hetar, losa atahori nda ito-eken rala se sa. Te ded'esi nara ona' nduu' sia lalai, ma sara'ae' sia retaan.[☆]

Ba'i-ba'i mana ramahere ma ramahena hambu nusa' esa

¹³ Hita ba'i nara ba'i Abraham, ba'i Isak, ma ba'i Yakob ramahere rakandoo neu Lamatualain losa ara mate. Te ara nda fe'e simbo nusa' fo Lamatua' helu-fuli' a sa. Mae ta'o naa o, ara ramahena rakandoo no rala nemeho'ot, huu ara lalanik rita nusa' naa mia dod'oo' ena. Huu ara rataa rae, sira aka' atahori fui' mana leo ra'atataa' sia raefaf'o' ia'^{☆ 14} Tao-tao te, atahori mana ola' mata' naa, ara rae' a doo bee fo hambu mamana' fo dad'i ena nara. ¹⁵ Mete ma nusa' fo ba'i tara rae' a doo bee fo ara hambu' a, naeni ba'i Abraham kambo leleo-lulu'un, na, tantu ara hambu kaka'e' nae' fo bali' naa reu. ¹⁶ Te mamana' fo rae' a doo bee fo hambu' naa, naeni nusa' manaseli' sia sorga. Huu naa, Lamatualain simbo no malole' ma tao se dad'i atahori nara. Huu Ana sad'ia hela mema' kota esa fee neu se sia sorga.

Ba'i Abraham fee anan Isak

¹⁷⁻¹⁸ Ba'i Abraham namahere teb'e-teb'e' neu Lamatualain lele' Lamatua' sob'a nemeheren.

---

^{☆ 11:11} Dud'uit Fefeu' a 18:11-14; 21:2   ^{☆ 11:12} Dud'uit Fefeu' a 15:5; 22:17; 32:12   ^{☆ 11:13} Dud'uit Fefeu' a 23:4; 1 Isra'el no Yahuda Dud'uin 29:15; Sosod'at Koa-kio' ra 39:13

Huu naa, de ana tao tungga Lamatua' parendan de fee anan Isak dad'i tutunu-hohotu'.[☆] Tao tao te, fe'esa'an Lamatua' helu-fuli so'al ana' naa nae, "Mia anam Isak ia, dei fo hambu titit-nonosi' hetar, losa ara dad'i nusa manaseli'."[☆]

19 Te ba'i Abraham du'a ena nae, Lamatualain na'ena koasa fo tao nasod'a bali' atahori mana mate'. Mema' teb'e ta'o naa, huu lele' naa, ona' eni hambu bali' anan mana dad'i tutunu-hohotu' ena.

Ba'i Isak

20 Ba'i Isak o namahere Lamatualain boe. Huu naa, de ana no'e fo Lamatua' pala-banggi fee ana nara Yakob no Esau papala-bab'anggi'.[☆]

Ba'i Yakob

21 Ba'i Yakob namahere Lamatualain boe. Huu naa, de lele' nae' a mate ma, nambarii' ruku-ruku to'u teteas na, de be'utee neu Lamatua'. Basa de ana no'e Lamatua' fee papala-bab'anggi' neu umbun mia anan Yusuf.[☆]

Ba'i Yusuf

22 Ba'i Yusuf namahere Lamatualain boe. Lele' ana nae' a mate, ana namahere nae, dei fo Lamatualain no eni atahori Isra'el nara lao hela rae Masir. Naa de ana helu se nae, mete ma ara lao hela rae Masir na musi rendi eni rui nara.[☆]

Ba'i Musa ina-aman

23 Ba'i Musa ina-ama nara o ramahere Lamatualain boe. Lele' inan bonggi hendi e ma, ara ra'afuni' e doon fula telu, huu rita e aon monae'.

[☆] **11:17-18** Dud'uit Fefeu' a 22:1-14   [☆] **11:17-18** Dud'uit Fefeu' a 21:12   [☆] **11:20** Dud'uit Fefeu' a 27:27-29, 39-40   [☆] **11:21** Dud'uit Fefeu' a 47:31—48:20   [☆] **11:22** Dud'uit Fefeu' a 50:24-25; Kalua mia Masir 13:19

Ma ara nda ramatau mane Masir a sa, ona' mae ana parenda atahori nara nae, "Misa basa anad'iki tou' nene bonggi feu' mia atahori Ibrani ra!²³

Ba'i Musa

²⁴ Lele' ba'i Musa na'amoko ma, ana o namahere Lamatualain boe. Huu, fe'esa'an Mane Masir a ana feton so'u nala e dad'i anan. Ona' mae ta'o naa o, ana nda nau atahori rae, eni mane Masir bob'onggin sa.²⁵ ²⁵ Huu ana du'a nae, malole lena' usod'a susa u'ub'ue o Lamatua' atahori nara, te soa saa usod'a umuho'o o dala de'ulaka' mana na'atataa' losa' a. ²⁶ Ana hela atahori ra'amuti e, huu namahena Kristus, naeni Atahori fo Lamatualain helu-fuli nae haitua nema' a. Ana na'atataa' ona' naa, huu bub'ulu' nae dei fo Lamatualain bala-b'aen i malole lena' basa hata-heto' mana sia rae Masir.

²⁷ Ba'i Musa o namahere Lamatualain lele' ana no'e mane Masir fo no bei-ba'i tara lao hela raen. Mae mane Masir a namanasa seli te, ba'i Musa nda namatau e sa. Ba'i Musa namahere nakandoo neu Lamatualain fo nda nenenita' a sa, ona' ana nita E ena.²⁸

²⁸ Ba'i Musa namahere Lamatua' lele' rahehere rae lao hela rae Masir. Naa de, ana tao tungga Lamatua' parendan, de denu bei-ba'i tara tao fai Paska fefeun no mbau-hala bib'i lombo fo dad'i banda tutunu-hohotu'. Basa ma ara ha'i rala banda raan de tao tatanda' hela neu ume nara. Tetemba' naa, Lamatua' aten mia sorga neu tao nisa basa ana-ana ulu' mana sia rae Masir a. Te

---

²³ **11:23** Kalua mia Masir 2:2; 1:22   ²⁴ **11:24** Kalua mia Masir 2:10-12   ²⁵ **11:27** Kalua mia Masir 2:15

nda neu nisi' bei-ba'i tara ume nara rala sa, huu nita raa' naa sia ume nara lelesun.◊

Bei-ba'i tara

²⁹ Lele' bei-ba'i tara lao hela rae Masir, ara o ramahere neu Lamatualain boe. Huu nemehere nara, de Lamatua' tad'a b'anggi oe' mia tasi mbilas, fo ara lao' no masod'a' tungga rae mad'a'. Te sold'ad'u Masir mana reu oi tungga se, rasamele mate lele' ara rae sob'a lao' ta'i naa.◊

Mama Rahab

³⁰ Lele' bei-ba'i tara maso' risi' rae Kana'an rala reu ena, ara o ramahere neu Lamatualain boe. Huu ara tungga parendan, ma lao rereo' kota Yeriko tembok na dea' losa fai hitu lala'en. Boe ma, tembok naa ndefa' hendi' e neu' ena.◊

³¹ Rahab, fo fe'esa'an dad'i ina manendit sia kota naa, ana sia naa boe. Huu namahere neu Lamatualain, naa de ana simbo no malolole atahori Isra'el ra mana maku-ma'u nara, de na'afuni' se mia umen. Boe ma Lamatua' tao nalutu basa atahori Yeriko ra, huu ara nda nau rena E sa. Te Lamatua' fee Rahab nasod'a, huu nemeheren.◊

Atahori laen hetar o ramahere neu Lamatualain [s2]

³² Au fe'e bisa ola' naru' fai, so'al atahori laen mana ramahere neu Lamatualain. Te nda ka'e ala fo dui lutu'-lelo' so'al Gideon, Barak, Simson, Yefta, Daud, Samuel, boe ma Lamatualain mana

---

◊ **11:28** Kalua mia Masir 12:21-30   ◊ **11:29** Kalua mia Masir 14:21-31   ◊ **11:30** Yosua 6:12-21   ◊ **11:31** Yosua 6:22-25; 2:1-21

ola-ola laen nara.³³ 33 Basa se ramahere neu Lamatualain. Huu naa, hambu ruma lab'an rasenggi' mane' ra. Ruma to'u parenda' no rala ndoos, fo rasala'e atahori nda ma sala' ra sa, ma hukun atahori ma sala' ra. Ruma fai simbo saa fo Lamatua' helu-fuli' ena. Ma hambu ruma ramahere neu Lamatua de singa nda naa se sa.³⁴
 34 Ruma nene nggari' risi' ai mana mbila monae', te nda mate sa. Ruma fai Lamatua' mbo'i se mia atahori mana nae tati se nendi' fela tafa'. Ruma nda ma'ad'ere' sa, te Lamatua' fee se ma'ad'ere'. Lamatua' fee ruma dad'i manaseli' sia netatis, losa ara rasenggi' sold'ad'u musu mia mamana' laen ra.³⁵ 35 Hambu mama ra ruma o simbo bali' bob'onggi nara, fo Lamatua' tao nasod'a b'ali' ra.

Te ruma hambu doid'oso', huu ramahere neu Lamatualain. Ara hii' a mate, fo ona bee na sira afi' heo' rasad'ea hela Lamatua'. Ara nda ra'etu nemehere nara sia Lamatua' sa. Dad'i ara ramahena rae, dei fo Lamatua' so'u sira fo hambu masoi-masod'a malole' lena' sia sorga.³⁶
 36 Ruma fai nene ne'emuti', ma hambu ue-hehemba'. Ruma fai nenerante' sia bui rala.³⁷
 37 Ruma mate', huu nene honda-mbia' no fatu. Ruma mate fai, huu atahori horo banggi rua ao nara. Ruma mate' fai, huu nenetati' no fela tafa'. Ruma rasod'a to'a-tataa' de pake' a buaba'u mia banda rou', huu atahori tao doid'oso

---

³³ 11:32 Mana Ma'etu' Ded'eat ra 6:11—8:32; 4:6—5:31; 13:2—16:31; 11:1—12:7; 1 Samuel 16:1—1 Mane-man'e ra 2:11; 1 Samuel 1:1—25:1   ³⁴ 11:33 Daniel 6:1-27   ³⁵ 11:34 Daniel 3:1-30   ³⁶ 11:35 1 Mane-man'e ra 17:17-24; 2 Mane-man'e ra 4:25-37   ³⁷ 11:36 1 Mane-man'e ra 22:26-27; 2 Isra'el no Yahuda Dud'uin 18:25-26; Yermia 20:2; 37:15; 38:6

ma ra'asususa' se, losa use-oi hendi se,^{◇ 38} de rela reu leo sia mamana rou', sia lete' ra, sia luat, ma ndola-ndola' ra. Atahori raloe-rad'ae se, ma use-oi se reu leo sia mamana nda malole' sa. Tao-tao te atahori naa ra rasod'a' ndoos, dad'i ara malole' lena' atahori laen ra.

³⁹ Lamatua' koa-bo'u basa se, huu ara ramahere neu E. Te losa mamate nara o, ara nda fe'e simbo saa fo Lamatua' helu-fuli' a sa. ⁴⁰ Ana nae tao tungga hehelu-fufulin, nendi' dala malole' lena'. Huu Ana nau fo basa hita tasod'a takandoo ta'ab'ue to E: naeni hita, fo ale' ia tahine Kristus ena, to sira mana mate mia lele ulu' ra.

12

¹ Dad'i hita mana tasod'a lele' ia, ta'o bee? Ata ona' atahori mana tungga nekesesesu' nenelat ra. Bei-ba'i tara mana ramahere Lamatualain ma'ahulun, ara ona' mana manilu ra rambarii' rereo' fo huhuar nggita. Te mete ma hita fe'e nenepa'a to sala-kilu' ra, naa tao nggita nda tela' be'i sa. Naa de ata musi nggari hendi basa sala-kilu' ra, naa fo ata bisa tela' tahere'. Huu Lamatualain tengga nala hita ena fo tungga nekesesesu' ia, dad'i ta'atataa' fo tela' takandoo losa nggaris mate'en a. ² Boe ma tela' naa afi' mete d'ii-ona, te mete' a Yesus. Huu Eni mana natud'u dala' fo bisa tamahere neu Lamatualain. Ma dei fo Ana tulu-fali nggita fo tamahere takandoo losa bab'asan. Misined'a do hoko'? Lele' Yesus doid'oso sia hau nggangge' a, atahori raneneut E, te Ana na'atataa' nakandoo. Huu Ana bub'ulu' nae mete ma doid'oson basa, dei fo Eni ralan namaho'o. Naa teb'e. Huu Ana mate de basa

---

[◇] 11:37 2 Isra'el no Yahuda Dud'uin 24:21

ma, Lamatualain so'u E fo endo' sia Lamatualain bob'oa onan, de Ru'a se parenda ra'ab'ue. ³ Mae atahori tao de'ulaka E o, na'atataa' nakandoo' a. De ama afi' lilii' Yesus doid'oson ia, naa fo hei o mi'itataa' mikindoo, ma nda bengge sa.

*Lamatualain nae na'angge fo nanori nggita,
ona' ama' sa nanori anan*

⁴ Hei lab'an dala de'ulaka ra ena, te nda fe'e lab'an mihere' losa raa mara sai sa. Teb'e, to?

⁵ Mbei ma hei lilii' Lamatualain Ded'ea-o'olan fo Ana nafad'e neu nggi, ona' ama' sa ola' no anan nae,

"Ana ngge!

Mete ma hita Lamatuan huku-doki fo nanori nggo, naa fo musod'a tungga dala ndoo-tetu' a,

na, afi mae naa nda papake' sa!

Do mete ma Ana na'angge fo nanori nggo,
na, ralam afi' na'aana.

⁶ Huu hita Malanggan na'angge ma nanori atahori fo Ana sue' ra.

Mema' basa atahori fo Ana simbo dad'i anan,
dei fo Ana na'angge fo nanori se."[◊]

⁷ De mete ma Lamatualain na'angge fo nanori nggi misod'a tungga dala ndoo-tetu' a, na, mi'itataa'. Ana tao ta'o naa, huu hei dad'i anan ena. Te ama' musi na'angge fo nanori anan, losa anan nahine nasod'a tungga dala ndoo-tetu' a. ⁸ De mete ma Lamatualain nda na'angge fo nanori nggi ona' anan laen ra sa, naa sosoan nae, hei ia, nda Eni anan sa.

[◊] **12:6** Ayub 5:17; Ded'ea Lasi' 3:11-12

9 Hita biasa fee had'a-hormat neu ama bonggi tara sia raefafo' ia, huu nanori nggita lele' ata fe'e anad'iki'. Naa ndaa ena. Te lelenan fai, ata musi tao rerena' neu Lamatualain, huu Eni, hita Aman sia sorga, de Ana na'angge fo nanori nggita tasod'a tungga dala ndoo-tetun. **10** Hita ama bonggin na'angge fo nanori nggita no' a hate mata', tungga saa fo nae malole'. Te Lamatualain nahine lena' saa fo hita parlu tanori' a. Naa de Ana na'angge fo nanori nggita tasod'a meumare' ona' E. **11** Mema' nda malole' sa mete ma hambu ne'engges. Te dod'oo na rala tara lino-lende, huu tahine tasod'a tungga Lamatua' hihii-nanaun.

12-13 Toronoo nggare! Tao mi'idere lima mana bengge mara, ma mingganggafa ei mana manggu' mara. Afi' mela' penggo-panggi, te mela' no ndoos mikindoo, fo atahori mamahere' mana male-ma'a' ra, ma'ad'ere bali' fo rela' rakandoo boe. Hei musi tao manggate rala mara ma mi'itataa' mikindoo ma mimihere neu Kristus.[◊]

Afi' tola hendi Lamatualain rala malolen neu nggi

14 Toronoo mana mimihere neu Kristus! Hei musi mihehere' fo misod'a dame mo basa atahori. Ma mihehere fo misod'a meumare'. Te atahori nda meumare' sa, nda bisa nita Lamatualain sa.

15 Esa huhuar esa, naa fo afi' losa hei rum dinggo' ao mara de nda mimed'a mita Lamatualain rala malolen sa. Minea matalolole fo afi' hela esa o named'a rala mera' sia talad'a mara boe. Te naa ona' raso mana meru', mana

---

[◊] **12:12-13** Yesaya 35:3; Ded'ea Lasi' 4:26

tao nalutu atahori hetar.^{☆ 16} Ma besa-b'esa, ma minea fo rumu afi' tao leli. Boe ma besa-b'esa ma minea fo masod'a mara afi' dinggo' hela Lamatualain, ona' Esau. Esau naa, ba'i Isak ana ulun. Fai' sa, Esau bali' no ndoen. De ana no'e nanaat pingga' sa mia od'in Yakob, de bae nendi' hak ulun.^{☆ 17} Te nda doo' sa ma, ata bub'ulu' Esau fale ralan boe. Huu lele' ama Isak no'e Lamatua' fo fee papala-bab'anggi' ana ulu' neu e, Isak nda bisa no'e sa ena, huu Esau fee hendi parsuma' a hak na. Naa de mae ana nggae ei-ei o, ana nda hambu bali' saa fo ana nggari hendi' ma'ahulun sa ena.[☆]

¹⁸ Ta'o ia, toronoo nggara e! hita o bisa tema tisi' Lamatualain matan, tungga dala feu' fo Ana soi fee neu nggita. Te lele ulu' a bei-ba'i tara nda fe'e bisa ta'o naa sa. Huu lele' Lamatualain hengge-nee hehelu-fufulin no se, ara deka ro lete' sa, naran Sinai. Sia lete' naa ata ai a mbila. Hambu sanggu-anin boe. Ma Lete' a hatu kib'u-kib'u', de ramatau rae mate. ¹⁹ Ara o rena ma'oa liin, boe ma rena Lamatua' haran manaseli' a mia lete' naa. Rena Lamatua' o'olan ma, ara bau ramatau, de ro'e ba'i Musa rae, "Aduu! Hai nda mi'itataa' rena hara' ia sa ena"^{!☆ 20} Mema' ara nda ra'atataa' sa ena, huu saa fo Lamatua' parenda' naa, beran seli. Huu Ana nafad'e nae, "Esa o nda bole tab'u lete' ia sa boe! Mae atahori do, banda o! Huu se tab'u lete' ia, musi honda se rendi' fatu losa mate."^{☆ 21} Saa fo ara rita sia

---

^{☆ 12:15} Dui Selu' Dala Masod'a 29:18   ^{☆ 12:16} Dud'uit Fefeu' a 25:29-34   ^{☆ 12:17} Dud'uit Fefeu' a 27:30-40   ^{☆ 12:19} Kalua mia Masir 19:16-22; 20:18-21; Dui Selu' Dala Masod'a 4:11-12; 5:22-27
^{☆ 12:20} Kalua mia Masir 19:12-13

lete' naa, mema' nemetaus teb'e. Losa ba'i Musa o ngge'e-ngge'e boe.[☆]

²² Te ia na dala' nisi' Lamatua' nenesoi' ena, de ata bisa ola-ola' mata' to E. Ia na hita tema sia lete' sa, naran Sion. Sia naa hambu kota Yerusalem. Nda kota Yerusalem sia raefaf'o' sa, te kota Yerusalem feu' sia sorga, naeni Lamatualain mamana leleo-lulu'un. Sia naa, hambu Lamatua' ate nara hetar, losa rifon-rifon, ara aka' feta-dote ra'ab'ub'ue. ²³ Kota naa o, dad'i mamana ne'eb'uet mia basa atahori mana ramahere neu Kristus ena. Huu Lamatua' tao susura fo sura' nala nara nara esa-esa' sia sorga ena. Lamatualain o sia naa boe, dei fo Ana mana paresa' ma timba-tai basa atahori masod'an. Basa atahori lele ulu' fo Lamatualain simbo se no malole', ra'ab'ub'ue sia naa boe, huu ramahere neu E. Ara dad'i matetu'-manad'ai' sia naa ena. ²⁴ Yesus o sia naa boe, fo dad'i lelete fee Lamatualain no atahori. Yesus mate raan nandali, fo Lamatualain hengge-nee hehelu-fufuli feu' no nggita. Naa de Yesus raan, tao ma'asufu Lamatualain ralan. Te ia fea' no Habel raan sia Dud'uit Fefeu'a. Huu lele' Kaen nisa Habel, Habel raan mana mandali' naa, tao Lamatualain namanasa, de Ana fee huku-doki' neu Kaen.[☆]

²⁵ Pasa ndiki mara malolole fo rena saa fo Lamatualain nae ola' fee nggi. Afi' tao ona' bei-ba'i tara, fo nda simbo ba'i Musa o'olan sa, lele' ana dad'i Lamatualain mana ola-olan mia raefaf'o' ia. Basa ma Lamatua' fee hukud'oki' neu se. Ona bee fai hita! Mete ma hita nda nau rena o'olan mia sorga sa, dei fo Ana

---

[☆] **12:21** Dui Selu' Dala Masod'a 9:19   [☆] **12:24** Dud'uit Fefeu' a 4:10

huku-doki nggita beran lena'.²⁵ ²⁶ Lele' bei-ba'i tara rambarii' mia lete Sinai, Lamatua' hara manaselin, tao rae a nanggongga'. Ia na, Ana helu-fuli nae,

"Dei fo Au tao rae a nanggongga lao esa fai,

te nda aka' rae a nanggongga sa,

      huu lalai a o, nanggongga tungga boe."²⁸

²⁷ Lele' Lamatua' ola' nae, Eni nae tao nanggongga basa' e "lao esa fai", sosoan nae, Lamatua' nae uli-fae basa saa fo Eni tao sia lalai no raefafu' ia, losa nda mana ma'atataa' ra sa, mopo hendi se. Te huu mana ma'atataa' ra, dei fo rahani rakandoo.

²⁸ Lamatualain to'u parenda' sia sorga. Naa nda bisa nambalutu sa. Sofe' no mole-dame. Huu nae simbo nggi fo dad'i atahorin sia naa, de, ima fo to'e makasi neu E, be'utee neu E, ma tananaru E huu manaselin! ²⁹ Te ata musi besab'esa, te Lamatualain nasan, ona' ai a hotu hendi basa' e losa bab'asan.²⁸

13

Hita musi tasod'a malole' esa no esa

¹ Na, toronoo susue nggare! Au ae fee nesenened'a' dala' hira neu nggi.

Afi' lili' sue mikindoo toronoo atahori mama-here' ra.

² Afi' lili' soi ralam fo atahori nda mihine sa o simbo e nisi' ume mara. Te atahori ruma simbo rita atahori ona' naa ena, tao-tao te atahori naa ra, Lamatualain aten mia sorga.²⁸

---

²⁵ **12:25** Kalua mia Masir 20:22   ²⁶ **12:26** Hagai 2:6   ²⁷ **12:29** Dui Selu' Dala Masod'a 4:24   ²⁸ **13:2** Dud'uit Fefeu' a 18:1-8; 19:1-3

3 Afi' lilii' tao mata' neu atahori mana sia bui, te ara neneto'u' huu ramahere neu Kristus. Naa de hei musi tulu-fali, ona' hei mana neneto'u'.

Boe ma afi' lilii' tulu-fali atahori nene tao doid'oso'. Mete-se'u se no malolole, ona' hei mana hambu susa-sona' naa.

4 Sasaot naa, meumare'. Te afi' losa sasaot meumare' naa dad'i nanggenggeo. Huu Lamatualain mana fee huku-doki' neu basa atahori mana hohongge.

5 Afi' dale sala doi'. Te musi misod'a mimed'a dai mo' a saa fo hei enam. Huu Lamatualain ola' ena nae,

"Au nda lilii' nggi sa.

Au nda lao hela nggi sa."[⊗]

6 De tao manggatee rala mara, ona' atahori sa sura' nita nae,

"Huu au Malangga ngga nae tulun au,

naa de au nda umutau sa.

Huu nda hambu atahori esa,

bisa ngganggu au nemehere ngga sa."[⊗]

Afi' tungga bali' agama mbaraa' a hohorolalanen, te mimihere mikindoo neu Kristus

7 Afi' lilii' hei malangga mara fo mana ranori Lamatualain Hara-liin neu nggi. Du'a malolole dala masod'a nara, ma tungga nemehere nara. Te saa fo ramahere' naa, naeni:

8 Yesus Kristus naa, nda mana oba' sa.

Eni' a mia teteri-netehun, losa oras ia, ma losa doo ndu'u-d'oон neu,

Ana fe'e naa ena.

[⊗] **13:5** Dui Selu' Dala Masod'a 31:6, 8; Yosua 1:5   [⊗] **13:6**
Sosod'at Koa-kio' ra 118:6

9 Huu naa, ama afi' tungga-tungga' leli neu nenori' mana sala' ra. Lamatualain tao manggatee rala mara, huu natud'u rala malolen neu nggi ena. Nda huu hei tungga atoran so'al nanaaninu'. Huu atoran naa ra nda ma ngguna' sa.

10 Lele ulu' a, sia Lamatualain Lalaat Hule'en sod'an hambu mei tutunu-hohotu' esa soa' neu banda tutunu-hohotu' ra. Malangga agama mana mete-se'u sia naa na'ena hak naa-ninu sisi lena' mana sia mei ata. Te ale' ia, ta'ena mei laen.* Ma malangga agama mbaraa' ra nda ra'ena hak raa sia naa sa. **11** Fe'esa'an, tungga too malangga agama monae' mana sia ata' lena' nendi banda tutunu-hohotu' a raa na fo neu tao neu Lamatualain Kama Meumare manaselin. No ta'o naa, Lamatua' fee ambon neu sala-kilu nara. Basa fo ara rendi banda naa, fo tunu sia kambo' a dea'***12** Yesus o ona' naa boe. Ana dad'i tutunu-hohotu' fo Lamatualain fee ambon neu atahori sala nara. Lele' Ana doid'oso, ara o lea rendi E boe, de reu risa E sia Kota Yerusalem dea'. **13** Huu naa, la'i fo ata tisi' Yesus, fo tamahere takandoo neu E. Ona' mae atahori ra'amuti nggita o, ata musi simbo' a, ona' E boe. **14** Huu hita leo aka' hatemata' sia raefafa' ia. Te tamahena fo leo sia kota feu' esa sia sorga losa doo ndu'u-dooneu. **15** Huu Yesus dad'i tutunu-hohotu' fee nggita ena, naa de hita nda parlu tendi banda tutunu-hohotu' fee ne sa ena. Te hambu tutunu-

---

* **13:10** Hambu atahori rae, ia so'al mei perjamuan, tao-tao te hoko'. Mei ia natud'u Lamatua' Yesus mamaten sia hau nggangge' ata. Hita bala-b'ae tutunu-hohotu' naa, tendi kokoa-kikio' takandoo neu Lamatualain. Mete sia tatad'a ka sanahulu liman sia rae'. * **13:11** Malangga Agama ra Atoran na 16:27

hohotu' laen fo hita musi tendi takandoo' a fee neu Lamatualain, naeni tutunu-hohotu' koa-kio tananaru Naran. ¹⁶ Afi' lilii' tao dala malole' fee atahori laen. Mete ma ara parlu sa, na, tulu-fali se. Huu basa naa ra dad'i ona tutunu-hohotu' fo mana tao Lamatualain ralan namaho'o.

¹⁷ Hei musi tao rerena' neu basa atahori mana mete-se'u nggi. Huu ara ranea ao samana mara hatu'-rerelon. Dei fo ara musi rataa ue-tatao nara sia Lamatualain matan. De rena malolole se, fo ara bisa ue-tao ma rataa no rala nemeho'ot. Afi' losa ara rataa no rala mambalutu', huu hei lao hela Yesus Kristus dala masod'an. Te no ta'o naa, hei nda onton sa ena.

Mana sura' susura ia, koa-kio ma hule-o'e fee atahori Ibrani ra

¹⁸ Tulun hule-o'e nekendoo fee hai. Huu hai ralam mema' ndoos, ma hai mae tao mikindoo dala malole' ra. ¹⁹ Lelenan fai, tulun hule-o'e fo au bali' lai-lai isi' nggi.

²⁰⁻²¹ Lamatualain naa, mana tao namaho'o rala tara. Au o'e Lamatua' fo tulu-fali nggi, naa fo ama tao tungga basa hihi-nanaun. Au o o'e Ana tulu-fali basa nggita, fo dad'i atahori mana tao nemeho'o Ralan. Huu Lamatualain hengge-nee hehelu-fufulin no nggita nendi' Yesus Kristus raan mana nandali' a. Hehelu-fufuli' naa sia nakandoo losa doo ndu'u-doон neu. Boe ma, Lamatualain fee hita Lamatuan Yesus Kristus nasod'a bali'. Oras ia, Yesus na'ab'oi nggita ona' manatad'a manaseli'. Naa de ata koa tananaru Naran, ma koa-kio takandoo E! Naa ndaa ena.

Sod'a-mole'

²² Toronoo nggare! Au o'e fo simbo mala au nenori ngga ia no rala loa'. Huu susura ia, e'eku

Ibrani 13:23

liv

Ibrani 13:25

a. 23 Hambu hara' fo au nau basa nggi mihine. Naeni: Hita toroonon Timotius kalua mia bui ena. Mete ma nema lai-lai nisi' au, na, dei fo hai ru'a nggi meti sia nggi.

24 Au fee sod'a-mole neu malangga mara, ma sod'a-mole' fee neu basa nggi fo mana mimihere neu Yesus Kristus. Toronoo-toronoo' sia propinsi Italia o haitua hara sod'a-mole' boe.

25 Au o'e fo Lamatualain natud'u rala malolen neu basa nggi.

Ta'o' a naa ena!

**Rote Dela Alkitab
Genesis and the New Testament in the Rote Dela
language of Indonesia
Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Rote
Dela**

copyright © 2016 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Rote Dela (Dela-Oenale)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

44676ec8-f633-5279-b5de-c9bbae3a8cef